Ніва

БЕЛАРУСКІ ТЫДНЁВІК

№ 52 (670) ГОД XIII 29 СНЕЖНЯ 1968 г. ЦАНА 60 гр.

Усход сонца. Фота: Ул. Паўлючук

БГКТ

Прэзідыум ГП БГКТ

13 снежня прэзідыум ГП абмяркоўваў спосабы рэалізацыі прапаноў і пастаноў апошняга свайго пленума, а таксама прыняў план працы на 1969 год.

Прэзідыум ГП прыхіліўся да просьбы гуртка БГКТ у Гданьску (гурток налічвае зараз 103 членаў) адносна утварэння там аддзела.

Канферэнцыя ў Гарадку

12 снежня гарадоцкі аддзел БГКТ арганізаваў канферэнцыю, прысвечаную пастановам V з'езда ПАРП і вынікаючым з іх заданням для беларускага таварыства. Даклад на гэту тэму чытаў старшыня аддзела Мікола Лебядзінскі. Вёў канферэнцыю член праўлення аддзела Сцяпан Копа.

Праблемны курс

12 снежня адбыліся заняткі праблемнага курсу, які арганізаваны пры гарадскім аддзеле БГКТ супольна з аддзелам культуры Гарадской рады нарадовай у Беластоку.

Тэма трохгадзінных заняткаў: «Засяленне і загаспадараванне падляшскіх земель». Вёў заняткі і адначасова быў дакладчыкам сакратар ГП Уладзімір Юзвюк. Слухачоў было больш 50 асоб.

Акадэмія

15-га снежня гарадскі аддзел БГКТ у Беластоку арганізаваў акадэмію, прысвечаную 20-годдзю аб'яднання рабочага руху ў Польшчы. Дакладчыкам быў дзеяч прагрэсіўных беларускіх арганізацый у міжваенным перыядзе, былы член ППР Васіль Літвінчык.

Сустрэчы

Ад 13-га да 18 снежня паэты Алесь Барскі і Віктар Швед прабывалі на Беласточчыне і мелі многа аўтарскіх сустрэч.

✲

У сувязі з 50-годдзем КПП і 45-годдзем КПЗБ былыя члены КПЗБ Уладзімір Станкевіч, Хведар Савіцкі і Лідзія Вялецкая (яны актывісты БГКТ) 16 снежня мелі спатканне з насельніцтвам і школьнікамі ў Рыбалах і Паўлах.

БАЯВАЯ СПАДЧЫНА

Уладзіславу Вяжбінскаму зараз 80 год.

Нарадзіўся ён у вёсцы Шэрыносы. Бацька меў 2 га зямлі і 8-асабовую сям'ю. Таму ён рашыў шукаць шчасця ў горадзе. У 1894 годзе перабраўся ў Беласток. Уладзіславу было тады 6 год. Яго школай сталі розныя фабрыкі і майстэрні. Яшчэ юнаком уступіў ён у сацыял-дэмакратычную партыю Каралеўства Польскага і Літвы. У 1912 годзе налічвалася ў Беластоку звыш 200 яе членаў. Уладзіслаў Вяжбінскі спярша раскідваў лістоўкі, а пазней давяралі яму спецыяльныя заданні.

— У Беластоку быў адзін страшэнна люты царскі следчы, — успамінае Уладзіслаў Вяжбінскі. — Хто трапіў у яго рукі, калі выходзіў жывы, дык без зубоў, з паламанымі рэбрамі або з павыкручванымі рукамі. Наша партыя прызнавала тады прынцып: «Тэрор за тэрор». Партыйны прыгавор на гэтага следчага прыпшлося выканаць мне.

Здарылася гэта летам 1912 года. А чацвёртай гадзіне дня. Следчы за свае зверствы заплаціў жыццём. Адстрэльваючыся паліцэйскім, Уладзіслаў Вяжбінскі аднаго з іх забіў, а другога параніў. Дамоў вяртацца ўжо не мог, хаця чакала там маладая жонка з нованароджаным яшчэ сынам. Схаваўся ў засакрэчанай партыйнай кватэры.

— Там знайшоў мяне Вацлаў Багуцкі, якога мы ведалі па партыйнай клічцы «Шусцяк», — расказвае тав. Вяжбінскі. — Ён кіраваў у Беластоку нашай партыйнай работай. Прынёс мне падробленыя дакументы, дачапіў вусы і бародку, і так я пераўтварыўся ў 55-гадовага мужчыну па прозвішчы Рыбак, родам з Сасноўца. Аставацца ў Беластоку мне было нельга. Нават з жонкай не давялося развітацца.

Уладзіслаў Вяжбінскі, дзякуючы партыйным кантактам і тайным міжнародным сувязям, апынуўся аж у Злучаных Штатах. За рэвалюцыйную дзейнасць амерыканскія ўлады пасля нейкага часу пасадзілі яго спярша ў лагер, а затым разам з другімі камуністамі адправілі ў Савецкі Саюз. Шляхам праз Ленінград і Гомель у 1921 годзе трапіў ён у Мінск. У сталіцы Савецкай Беларусі зноў сустрэў Вацлава Багуцкага. Займаў ён тады высокі пост ва ўладах маладой рэспублікі. Аднойчы разгаварыліся:

— Хацеў бы жонку з сынам неяк сцягнуць з Польшчы, — сказаў Вяжбінскі.

— Гэта вельмі складаная справа, — адказаў Багуцкі. — Шмат працы туды паехаць. Усё ж яшчэ тысячы бежанцаў вяртаюцца на бацькаўшчыну, дык і ты... Не гневайся, але ты нам больш патрэбны ў Беластоку, чым тут. У Мінску на твае месца знойдзецца шмат іншых, а там... Менавіта з Беластока наплываюць не найлепшыя звесткі аб партыйнай рабоце. А ты ведаеш усіх старых дзеячаў...

Так акружной дарогай Уладзіслаў Вяжбінскі вярнуўся дамоў. На жаль, партыйны кантакт, які атрымаў у Мінску, аказаўся ў Беластоку ўжо неактуальны.

— Як тады, думаю, знайсці партыю, — успамінае Вяжбінскі. — Ці яна ўвогуле яшчэ існуе? А на дадатак цяжка было з працай. У Беластоку дзейнічаў тады прафсаюз «Праца», дык і я запісаўся ў яго члены як ткач. Пасля некалькіх тыдняў ўдалося мне атрымаць працу ў фабрыцы на месца захварэўшага ткача. Тады пачаў пільней прыглядацца сваім даўнейшым таварышам па партыйнай дзейнасці. Яны аднак маўчалі, а калі асцярожна дапытваўся, дык усе паўтаралі адно: «Я цяпер гэтым не займаюся, нічога не ведаю».

Урэшце Уладзіславу Вяжбінскаму ўдалося скантактавацца з тав. Капцэвічам. Ён тады афіцыйна лічыўся дзеячам класавага яўрэйскага прафсаюза.

— Гэта ты? — са здзіўленнем Капцэвіч прыглядаўся да Вяжбінскага. — Мы ведалі, што хтосьці да нас прые-

(Працяг на стар. 5.)

НАВАГОДНІЯ ПАДЛІКІ

МЕСЦА Ў ЕЎРОПЕ

Беласточчына — частка Польшчы, а Польшча — частка Еўропы. У еўрапейскіх маштабах Польшча займае сёмае месца па гаспадарчым развіцці, а яе прамысловую прадукцыю ацэньваюць на 4—5% усёй еўрапейскай прадукцыі. Па сельскагаспадарчай вытворчасці Польшча моцна трымаецца ў першай пяцёрцы еўрапейскіх краін.

СЯРОД САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ СЯМ'І

Тут Польшча і па агульнай (валавай) прадукцыі і па нацыянальнаму даходу займае ганаровае другое месца пасля Савецкага Саюза.

Такую пазіцыю заваявала наша краіна ўжо пасля вайны, дзякуючы сацыялістычным гаспадарчым і грамадскім пераўтварэнням. У параўнанні да даваеннага стану, Польшча дабілася 13-разовага прыросту прамысловай прадукцыі.

БЕЛАСТОЧЧЫНА

На тэрыторыі Беластоцкага ваяводства ў 1968 годзе пражывала 1 мільён 185 тысяч чалавек. За апошнія 10 год насельніцтва ваяводства павялічылася на 100 тысяч чалавек. У вёсках Беласточчыны жыве амаль 800 тысяч чалавек, а ў гарадах — палавіна гэтага. Значыць, Беласточчына ўсё яшчэ астаецца «вясковым» раёнам краіны. Нагляддаецца аднак пастаянны адыход людзей з вёсак. У 1963—1967 гадах насельніцтва вёсак паменшылася на 5 тысяч.

ЖЫВЕМ ДАЎЖЭЙ

Мужчына, жыхар Беластоцкага ваяводства, жыве зараз у сярэднім 68,2 года, жанчына — 72,6 года. У параўнанні да міжваеннага стану (1930—1931 гады) людское жыццё прадоўжылася ў нас аж на 20 год. Садзейнічаюць таму лепшыя ўмовы жыцця і буйнае развіццё розных відаў лекарскай апекі. Яшчэ лепш відаць гэта сярод дзяцей да аднаго года жыцця. З кожнай тысячы гэтых дзяцей смерць забірае зараз толькі 40 — на 15 менш, як у 1963 г.

ДЗЕ ПРАЦУЮЦЬ?

Вядома, сяляне на ўласных гаспадарках, у спулдзельных прадукцыйных і ў ПГР-ах. Апрача іх, уласнымі рукамі зарабляюць у нас на хлеб 219 тысяч чалавек, якія працуюць у дзяржаўных, грамадскіх і спулдзельчых прадпрыемствах і ўстановах. Найбольш людзей знаходзіць працу ў прамысловасці (аж 28,5%), будаўніцтве, транспарце і гандлі. Шмат людзей (9,2%) працуе ў асветных і культурных установах.

ЖАНЧЫНЫ

Яны не абмяжоўваюцца толькі да пільнавання дзяцей і гатавання кашы. На агульную колькасць працуючых (апрача сельскай гаспадаркі) жанчын налічваецца зараз амаль 40%. У некаторых аднак прафесіях жанчыны заваявалі сабе выключнае першынство. Аж 76% іх знаходзіцца сярод працуючых у ахове здароўя, грамадскай апецы і ў фізкультурным выхаванні, 68% — у асвеце і культуры, перагналі яны мужчын у рахункаводстве і ў гандлі.

КАПІТАЛ

У 1963—1967 гадах на развіццё дзяржаўнай і спулдзельчай гаспадаркі Беластоцкага ваяводства наша краіна **прызначыла 12 мільярдаў злотых.**

Многа гэта ці мала?

Гэтая сума ў два разы вышэйшая за ўсё тое, што ў рамках капіталаўкладанняў атрымала Беласточчына за першы перыяд праслаўленай шасцігодкі (1950—1955 г.).

Гэта сведчыць аб высокай і ўсё нарастаючай дынаміцы аднаўлення гаспадаркі беднага Беластоцкага ваяводства.

Найбольш грошай прызначаецца ў нас на разбудову прамысловасці, на

(Працяг на стар. 4)

Падзеі ◆ Здарэнні ◆ Факты ◆ Каментарыі ◆ Весткі

 СВЕТ

РАШЭННЕ АБ НАЦЫЯНАЛІЗАЦЫІ

Нью-Йорк. Як перадае карэспандэнт агенцтва Асошыэйтэд Прэс з Рангуна, там афіцыйна аб'яўлена аб нацыяналізацыі ўрадам Бірмы 168 прамысловых і гандлёвых прадпрыемстваў. Сярод іх 60 тэкстыльных прадпрыемстваў, а таксама буйныя прадуктовыя і прамтаварныя магазіны.

ПЕРАМОГА КАМУНІСТАЎ

Парыж. Два камуністы выбраны ў муніцыпальны савет горада Тамплеў (дэпартамент Нор).

На частковых муніцыпальных выбарах кандыдаты ФКП выступілі ў саюзе з сацыялістамі.

У муніцыпальным савеце горада Тамплеў будуць прадстаўлены цяпер чатыры саветнікі-камуністы.

ДЭМАНСТРАЦЫЯ ЖЫХАРОЎ ТРУШЧОБ

Дэлі. Тысячы жыхароў бамбейскіх трушчоб выйшлі на вуліцы горада, патрабуючы ад улад паляпшэння жыллёвых умоў.

Як паведамляе газета «Нэшнл геральд», у цэнтры Бамбея паміж паліцыяй і ўдзельнікамі дэманстрацыі адбыліся сутычкі. 25 дэманстрантаў, у тым ліку некалькі жанчын, і дзевяць паліцэйскіх атрымалі раненні. Праведзены арышты.

ВЫСЛАН З ЧССР

Прага. Чэхаславацкія ўлады выслалі з ЧССР карэспандэнта амерыканскай газеты «Нью-Йорк таймс» Т. Шульца. Як адзначаецца ў заяве міністэрства замежных спраў ЧССР, перададзенай агенцтвам ЧТК, Т. Шульц груба злоўжываў сваім становішчам журналіста і займаўся зборам сакрэтнай інфармацыі палітычнага і ваеннага характару.

УВЕСЦІ РУСКУЮ МОВУ Ў ААН

Нью-Йорк. Першы камітэт Генеральнай Асамблеі ААН адобрыў праект рэзалюцыі, які рэкамендуе Генеральнай Асамблеі зрабіць рускую мову рабочай мовай Асамблеі і Савета Бяспекі. У цяперашні час рабочымі мовамі Асамблеі з'яўляюцца англійская, французская і іспанская, а Савета Бяспекі — англійская і французская.

У ПАСТЦЫ ШПІЯНАЖУ

Бессаромнае ўмяшанне ў асабістае жыццё англічан розных вышуканых агенцтваў і кантор, што дзейнічаюць па ўсёй краіне, прыняло такія памеры, што гэтае пытанне было вынесена на разгляд англійскага ўрада. У цяперашні час кабінет міністраў вывучае планы расследвання дзейнасці фірм, якія арганізуюць падслухоўванне тэлефонных размоў і вядуць прамысловы шпіянаж.

БУЙНЫ ЗАКАЗ

Савецкія станкабудаўнічыя прадпрыемствы пастаўяць у 1969—1970 гадах брацкай Польшчы вялікую партыю металарэзных станкоў. Кантракт на суму каля 7 мільёнаў рублёў падпісан 4 снежня ў Маскве паміж Усесаюзным знешнегандлёвым аб'яднаннем «Станкаімпарт» і польскім знешнегандлёвым прадпрыемствам «Металэкспарт».

 БССР

ПАСТАЯННЫХ

У сувязі з маючай адбыцца пятай сесіяй Вярхоўнага Савета Беларускай ССР сёмага склікання адбылося сумеснае пасяджэнне планава-бюджэтнай і галіновых камісій Вярхоўнага Савета БССР. Былі заслуханы даклады намесніка Старшыні Савета Міністраў БССР, старшыні Дзяржплана БССР **П. Каханава** аб праекце Дзяржаўнага плана развіцця народнай гаспадаркі Беларусі на 1969 год і міністра фінансаў БССР **Б. Шацілы** аб праекце Дзяржаўнага бюджэту Беларускай ССР на 1969 год і аб выкананні бюджэту за 1967 год.

Прамысловасць Беларусі план па аб'ёму рэалізацыі прадукцыі за дзесяць месяцаў гэтага года выканала на 103,2 працэнта. Дасягнуты пэўныя поспехі ў развіцці сельскай гаспадаркі і іншых галін народнай гаспадаркі. Усе вобласці і гор. Мінск перавыканалі даходную частку дзяржаўнага бюджэту.

УНУТРАНЫХ

Прэзідыум Вярхоўнага Савета Беларускай ССР перайменаваў Міністэрства аховы грамадскага парадку БССР у Міністэрства ўнутраных спраў БССР.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР утварыў аддзелы ўнутраных спраў выканаўчых камітэтаў раённых і гарадскіх Саветаў дэпутатаў працоўных, скасаваўшы існуючыя аддзелы міліцыі.

В'ЕТНАМ

Шэсць дзён у Беларусі знаходзілася дэлегацыя дзеячаў асветы Дэмакратычнай Рэспублікі В'етнам на чале з міністрам асветы ДРВ **Нгуен Ван Хюэнам.** Госці выязджалі ў раёны, сустракаліся з настаўнікамі і вучнямі.

Дэлегацыю прыняў міністр асветы БССР **М. Мінкевіч.**

МІНСКАЙ

У сталіцы Беларусі адбыліся Дні Мінскай вобласці. Як мы ўжо неаднаразова інфармавалі, падобныя святы ладзіліся ў беларускай сталіцы ўсіх абласцей рэспублікі. Адбываліся яны з нагоды падрыхтоўкі да 50-годдзя БССР і Кампартыі Беларусі.

ЗАСЛУЖАНАГА

Апублікаваны Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР аб прысваенні ганаровага звання Заслужанага дзеяча культуры Беларускай ССР пісьменніцы **Канстанцыі Калечыц (Буйла),** пісьменнікам **Піліпу Пестраку** і **Алесю Якімовічу.**

БРЭСЦКАГА

З публікаваных у беларускім друку паведамленняў даведваемся аб разбудове Брэсцкага электралямпавага завода, вялікай інвестыцыі пяцігодкі, аснашчанай у асноўным польскім тэхналагічным абсталяваннем.

ДЗЯРНОЎСКАЙ

Газета «Звязда» апублікавала карэспандэнцыю польскай пісьменніцы **Яніны Дзярноўскай** «Курс — наперад!», прысвечаную 50-годдзю Камуністычнай партыі Польшчы і 20-годдзю ПАРП.

КЛЯШЧОЎ

Памёр **Аляксей Кляшчоў,** арганізатар партызанскага руху на Палессі, а пасля вызвалення партыйны і дзяржаўны дзеяч Беларусі, у 1948 годзе вылучаны на пасаду Старшыні Савета Міністраў БССР. (С. Я.)

 ПОЛЬШЧА

ГАЛОЎНЫЯ НАПРАМКІ

У Цэнтральным Камітэце ПАРП адбылася нарада, прысвечаная галоўным напрамкам і актуальным праблемам ідэйна-выхаваўчай працы ў галіне партыйнай прапаганды, друку і культуры. У нарадзе прынялі ўдзел сакратары прапаганды ваяводскіх камітэтаў партыі, галоўныя рэдактары штодзённых газет і партыйных часопісаў, агенцтваў друку, кіраўнікі радыёвяшчання і тэлебачання.

Нарадай кіраваў намеснік члена Палітбюро, сакратар ЦК Ян Шыдляк. Удзельнічаў у нарадзе таксама сакратар ЦК Стэфан Альшоўскі, які ў сваім выступленні, між іншым, звярнуў увагу на неабходнасць далейшага развіцця інфармацыі і мерытарычных дыскусій у друку, на патрэбу развівання крытыкі, лепшага паказу жыцця ў братніх сацыялістычных краінах, афензіўнай трактоўкі праблематыкі імперыялістычных дзяржаў ды іх супярэчнасцей. С. Альшоўскі гаварыў таксама пра апошнія пастановы, накіраваныя на паляпшэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы радыёвяшчання, тэлебачання і друку, паляпшэнне сітуацыі ў паліграфічнай прамысловасці, як для патрэб друку, так і для патрэб кніжных выдавецтваў.

Намеснік члена Палітбюро, сакратар ЦК Я. Шыдляк зрабіў ацэнку сітуацыі ў галіне прапаганды, партыйнай асветы і ў некаторых іншых галінах ідэйна-выхаваўчай дзейнасці. Шыдляк паінфармаваў прысутных, што ў бліжэйшы час будзе ўтворана ідэалагічная камісія ЦК ПАРП, якая ў сваёй дзейнасці зоймецца галоўнымі праблемамі ідэалагічнага фронту.

ПІСЬМО СТАРШЫНІ

Друк публікуе пісьмо старшыні Цэнтральнай Рады Прафсаюзаў І. Лёгі-Савінскага, з якім звяртаецца ён да актыву рабочага самакіравання. У гэтым пісьме, м. ін., піша:

«Мінае дзесяць год з дня прыняцця Сеймам ПНР пастановы аб рабочым самакіраванні, вызначаючай правы і арганізацыйныя формы асноўнага звяна рабочай дэмакратыі ў нашай сацыялістычнай сістэме кіравання» (...) «...рабочае самакіраванне адыграла выдатную ролю ў развіцці народнай гаспадаркі і фармаванні сацыялістычных суадносін паміж людзьмі, як трывалая і замацаваная форма ўдзелу калектываў у супольным кіраванні прадпрыемствамі».

VIII ПЛЕНАРНАЕ

Адбылося VIII пленарнае пасяджэнне Галоўнага Камітэта ЗСЛь. У цэнтры ўвагі ўдзельнікаў пленума знайшліся перш за ўсё справы, якія датычаць паглыблення ідэйна-выхаваўчай дзейнасці, навязання ў гэтай дзейнасці да рэвалюцыйных традыцый народнага руху, умацоўвання патрыятызму і пачуцця супольнай адказнасці за справу сацыялістычнага будаўніцтва ў краіне і поўнага ўключэння ў рэалізацыю задач, вынікаючых з плана гаспадарчага і культурнага развіцця вёскі.

Пленарнае пасяджэнне Галоўнага Камітэта прыняло пастанову аб скліканні 29 сакавіка наступнага года V Кангрэса ЗСЛь, зацвердзіла яго парадак, а таксама сістэму выбараў дэлегатаў кангрэса. (с.я)

 ВАЯВОДСТВА

ФРОНТ АДЗІНСТВА НАРОДА

Нядаўна адбылася нарада, якую склікаў Ваяводскі камітэт Фронту адзінства народа. У нарадзе прынялі ўдзел старшыні і сакратары павятовых камітэтаў ФАН, а таксама яго актывісты. Абмяркоўвалі яны заданні, якія для гэтай арганізацыі вынікаюць з пастаноў V з'езда партыі, і апрацавалі праграму святкавання 25-ай гадавіны Польскай Народнай Рэспублікі. Нарадай кіраваў пасол Сейма і старшыня Ваяводскага камітэта ФАН Станіслаў Юхніцкі. Пры нагодзе прыпамінаем, што Беларускае грамадска-культурнае таварыства з'яўляецца членам Фронту адзінства народа.

ПРА БЕЛАВЕЖСКУЮ ПУШЧУ

У Белавежы сабралася навуковая рада Белавежскага нацыянальнага парку. Нарада працавала два дні. Прынялі ў ёй удзел выдатныя спецыялісты па ахове прыроды з Галоўнай школы сельскай гаспадаркі і навуковых устаноў Белавежскага нацыянальнага парку. Абмяркоўвалі яны праблемы турыстычнага руху па Белавежскай пушчы і шмат іншых спраў, якія адносяцца да Белавежскага нацыянальнага парку і яго прыроды.

МЕХАНІЗАЦЫЯ

На працягу апошніх 10-ці год у Беластоцкім ваяводстве было заснавана амаль 2500 сельскагаспадарчых гурткоў, якія аб'ядноўваюць звыш 75 тысяч гаспадароў. У іх распараджэнні знаходзіцца зараз звыш 3400 машына-трактарных камплектаў, 2 тысячы абмалотачных агрэгатаў і 25 тысяч сеўнікаў. У апошнія гады, у выніку канцэнтрацыі сельскагаспадарчай тэхнікі, пабудавана 77 машына-трактарных міжгурткоўскіх баз. Вартасць працы, якую гуртжоўцы выканалі сваімі машынамі ў апошнім годзе, ацэніваюць на 174 мільёны зл.

ЗУБР У БЕЛАСТОКУ

Беласток мае ўласны невялічкі заапарк, які знаходзіцца ў гарадскім лесе, званым Звярынцам. Дырэкцыя Белавежскага нацыянальнага парку вырашыла падарыць беластоцкаму заапарку аднаго зубра. Цяпер не трэба будзе выбірацца на экскурсію ў Белавежу, каб пабачыць «караля пушчы».

БЕРАЗОЎСКІ КЛУБ

За актыўную і разнастайную дзейнасць вясковы клуб «Руху» ў Старым Беразове атрымаў у апошнім часе аж дзве ўзнагароды па 10 тысяч злотых кожная. Узнагароды для клуба прызналі Цэнтральная і Ваяводская камісіі па спаборніцтве вясковых клубаў.

КІНО Ў ДУБРОВЕ

Дуброва Беластоцкая ўрэшце атрымала сапраўднае па-сучаснаму абсталяванае кіно, у якім аднаразова можа змясціцца 200 чалавек. Дуброўскае кіно прыстасавана для дэманстрацыі шыроказкранных фільмаў. Урачыстасць перадачы ў карыстанне новапабудаванага кіно адбылася ў Дуброве 17 снежня 1968 года. (вр)

Niedziela, 29.XII.

9.00 Program dnia. 9.05 „Przypominamy, radzimy". 9.15 PKF. 9.30 „Starorosyjska sztuka w Muzeum Narodowym" (Leningrad). 10.00 Dla młodych widzów: „Pozdrowienia od przyjaciół" — koncert dziecięcych chórów i zespołów baletowych (Moskwa). 11.05 „Hasło" — film TVP („Stawka większa niż życie"). 12.00 Dziennik. 12.10 „Melodie na dzień dobry". 12.30 „Teleferie". 12.50 „Okularnik" — film pol. 13.05 „Świat Woostera" — film ang. 13.35 „Muzyka — wspólny język narodów". 14.15 „Jeszcze raz Flip i Flap" — film archiwalny. 15.15 „Przemiany". 15.50 Dla dzieci: „Obrazki z wystawy" — widowisko baletowe. 16.30 „V-2" — film („Polacy na frontach II Wojny Światowej"). 17.10 Recital Bolesława Gromnickiego. 17.40 „Zaginione witraże" — rep. film. 18.10 „Usziko" — opera. 18.45 Film. 19.20 „Dobranoc". 19.30 Dziennik. 20.05 „Rancho w dolinie" — film fab. USA. 21.40 „Niedziela Sportowa". 22.00 „Wojciecha Bogusławskiego mimika czyli nauka sztuki scenicznej".

Poniedziałek, 30.XII.

15.35 Program dnia. 15.40 i 22.15 Politechnika TV, kurs przygotowawczy. 16.45 Dziennik. 16.55 „Teleferie". 18.00 „Spadkobiercy Pana Michała" („Medale i detale"). 18.15 „Spacerkiem po kinach". 18.45 TV Magazyn Postępu Technicznego. 19.20 „Dobranoc". 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr TV. M. Frish: „Szewska pasja Filipa Hotza". 20.55 „Panorama Literacka". 21.25 Filmowy program rozrywkowy. 21.50 Dziennik.

Wtorek, 31.XII.

9.00 „Teleferie". 9.50 „Latający rower" — film fab. ang. 10.50 Przerwa. 15.55 Program dnia. 16.00 „Teleferie". 17.20 Dziennik. 17.30 Film rozrywkowy. 18.00 „Zielone światło" — film fab. radz. 19.20 „Dobranoc". 19.30 Dziennik. 20.00 Przemówienie Noworoczne. 20.15 Koncert muzyki polskiej. 20.45 „Słomiany wdowiec" — film fab. USA. 22.25 „Spotkanie z cieniem" — „Dawne bale..." Scenariusz i prowadzenie — J. Waldorff. 23.20 „Kulig" — film TVP. 23.55 Życzenia Noworoczne. 0.05 „Podług dawnego zwyczaju" program rozrywkowy. 1.20 Filmowy program rozrywkowy.

Sroda, 1.I.

8.50 Program dnia. 8.55 „Trzy światy Guliwera" — film fab. USA. 10.30 PKF. 10.50 „Teleferie". 11.10 „Sport 68". 12.15 „Walce wiedeńskie" (Wiedeń). 13.30 Dziennik. 13.45 TV Kurier Warszawski. 14.00 „My 69" — teleturniej. 15.00 „Wierni przyjaźni" — rep. film. („Charaktery"). 15.10 Dla dzieci: Estrada Poetycka — „Co się zdarzyło w niedzielę". 15.40 „Pragnienie życia" — rep. film. („Charaktery"). 15.50 „Klub Sześciu Kontynentów". 16.35 „Dialog o miłości" — rep. film. („Charaktery"). 16.45 Studio 63: „Noworoczne Telepatrzydło Pana Prusa". 17.45 „Pasja" — rep. film. („Charaktery"). 17.55 „Kulig" — film TVP. 18.25 „Serce" — rep film. („Charaktery"). 18.35 „Świat 68". 19.20 „Dobranoc". 19.30 Dziennik. 20.05 „Garbus" film fab. fr.-wł. 21.45 „Porażka idola" — rep. film. („Charaktery"). 21.55 „Giełda Giełd". 22.35 Dziennik TV i Wiadomości sportowe. 22.50 „Sport 68".

Czwartek, 2.I.

9.00 „Teleferie". 9.50 „Dziki pies Dingo" — film fab. radz. 11.25 Przerwa. 15.55 Program dnia. 16.00 „Teleferie". 17.05 Dziennik. 17.15 „Telekram". 17.25 Program filmowy. 17.40 Przemówienie Ambasadora Republiki Kuby. 17.55 „Bryza". 18.20 „Kronika 50-lecia Kraju Rad — rok 1929". 18.45 „Pastorałka" — Reż. — W. Siemion. 19.20 „Dobranoc". 19.30 Dziennik. 20.05 „Horyzonty" — mag. gospodarczy. 20.35 „Zdrada" — film TVP („Stawka większa niż życie"). 21.40 „Magazyn Medyczny". 22.10 Dziennik.

Piątek, 3.I.

9.00 „Teleferie". 9.50 „Zdrada" — film TVP („Stawka większa niż życie"). 10.55 Przerwa. 15.30 Program dnia. 15.35 i 22.35 Politechnika TV I roku. 16.35 Dziennik. 16.45 „Teleferie". 17.55 TV Kurier Mazowiecki. 18.10 „Małżeństwo nowoczesne". 18.40 „Sylwetka karykaturzysty" — Lech Zahorski. 19.00 „Rozmowy o książkach". 19.20 „Dobranoc". 19.30 Dziennik. 20.05 „Fundament" — program publ. 20.25 „Bettly" — opera komiczna St. Moniuszki. (Wrocław). 21.20 Wszechnica TV: „Rok 2000". 21.50 „Wystrzał" — nowela filmowa franc. 22.15 Dziennik.

Sobota, 4.I.

9.00 „Teleferie". 9.55 „Poste Restante" — film fab. rum. 11.30 Przerwa. 15.20 Program dnia. 15.25 TV Kurs Rolniczy: „Metody upraszczania produkcji w gospodarstwach rolnych". 16.00 „Teleferie". 17.15 Program tygodnia. 17.30 Dziennik. 17.40 „Spotkania z przyrodą". 18.10 „Warszawa, ja i Ty". 18.40 „Czingiz Ajmatow" — film radz. 19.00 „Wieczorne rozmowy". 19.20 „Dobranoc". 19.30 „Monitor". 20.10 „Pegaz". 20.55 „Przy sobocie po robocie" — program estradowy. 21.55 Dziennik. 22.10 Wiadomości sportowe. 22.20 „Tam, gdzie rosną poziomki" — film fab. szw. (Kino Interesujących Filmów).

25 СНЕЖНЯ — 75 ГОД З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ (1893) БЕЛАРУСКАГА КАМПАЗІТАРА Я. К. ЦІКОЦКАГА

Яўгеній Карлавіч Цікоцкі нарадзіўся ў Пецярбургу ў сям'і марскога афіцэра. Там жа атрымаў музычную адукацыю. З 1920 г. жыве і працуе ў Беларусі. Цікоцкі — аўтар першай беларускай оперы «Міхась Падгорны» (1938). У 1942 г. ён напісаў оперу «Алеся», у 1952 г. — «Дзяўчына з Палесся». Ім напісана таксама шмат іншых твораў: сімфоніі, вакальна-сімфанічныя уверцюры, фартэпіянны канцэрт, рамансы, песні, музыка да драматычных спектакляў і кінафільмаў.

У пасляваенны перыяд ён працуе педагогам музычнай школы-дзесяцігодкі і мастацкім кіраўніком Беларускай дзяржаўнай філармоніі, кансультуе творчасць самадзейных кампазітараў і кіруе Саюзам кампазітараў Беларусі. З 1948 г. — член праўлення Саюза кампазітараў СССР. У 1955 годзе Я. Цікоцкаму прысвоена ганаровае званне Народнага артыста Саюза ССР. Ён узнагароджаны ордэнам Леніна, двума ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, ордэнам «Знак Пашаны» і медалямі СССР.

НАВАГРУДСКІЯ РЫЦАРЫ

КАРЭСПАНДЭНЦЫЯ З ГРОДНА

У кастрычніку 1862 года барон Гудберг, які ўзначальваў імператарскую місію ў Берліне, атрымаў пісьмо з далёкага Чылі. Аўтар пісьма, які знаходзіўся ў Сант-Яга, прасіў дазволу «прыбыць на час у Расію на спатканне са сваякамі ў Гродзенскай, Віленскай і Мінскай губернях». Перад тым, як выслаць просьбу ў Пецярбург, барон навёў справкі адносна рэпутацыі асобы, якая іменавала сябе Ігнацыем Дамейкам.

Што, апрача самых лепшых водгукаў, магло прыйсці з той краіны, якая была абавязана Дамейку росквітам сваёй навукі, асветы, геаграфічнымі адкрыццямі, асваеннем прыродных багацця, — словам, найлепшымі сваімі дасягненнямі?

Але ў III аддзяленні былі свае парахункі з гэтым чалавекам. У Расіі памяталі, што Дамейка разам з Адамам Міцкевічам уваходзіў у кіруючую групу віленскага рэвалюцыйнага студэнцтва, удзельнічаў у «бунце», уцёк, ратуючыся ад праследаванняў... І хоць з таго часу мінула ўжо трыццаць гадоў, эмігрант па-ранейшаму лічыўся небяспечным. Калі яго просьба дайшла да Аляксандра II, імператар згадзіўся ўпусціць Дамейку на год «у якасці іншаземца», прычым «з устаноўленнем за ім у выглядзе асцярогі строгага сакрэтнага нагляду».

Магчымасць пабываць на радзіме не была выкарыстана: Беларусь і Літву ахапіла паўстанне. Спатрэбілася яшчэ больш дваццаці гадоў, каб здзейсніць даўнюю мару...

Ігнацый Дамейка — наш зямляк, блізкі сябар Адама Міцкевіча, рэвалюцыянер, праслаўлены вучоны. Вось што стала вядома аб яго сустрэчы з радзімай.

...Перад вачыма дзядулі адкрыліся горы, якія ў дзіцячыя гады здаваліся значна вышэйшыя, чым цяпер, калі за сабой ён пакінуў Кардыльеры. Потым ён убачыў Навагрудак. «Засвяціліся здалёк белыя сцены кляштара», — піша Дамейка свайму сябру, — паявілася каланкольня і на валах старадаўнія вежы, дзіўна мае знаёмцы...» Моўчкі, схіліўшы галаву, пастаяў славуты вучоны перад будынкам, дзе вучыліся сябры дзяцінства і юнацтва — Міцкевіч, Зан, Чачот. Тут упершыню прыйшло да іх натхненне...

Добра знаёмая дарога вывела яго да старога замка. З гары відняюцца касцёл, пабудаваны ў старадаўні час і абвеяны тайнай неразгаданых легенд і паданняў. Можа, цяпер яго сакрэты раскрыюцца?

Касцёл бяздзейнічаў, але наглядчык згадзіўся ўпусціць Дамейку. Шыбы былі выбіты. На падлозе валяліся іконы, крыжы, нейкія ліхтары. Запылёная кніга, якая ляжала на лаўцы, аказалася томікам сярэдневяковага філосафа Фамы Аквінскага.

Самае нечаканае спаткала Дамейку ў падземным склепе. У бакавой капліцы як бы сцераглі ўваход гіпсавыя статуі. А на сцяне смутна выдзяляўся каменны барэльеф. Многае пабачыў на сваім вяку падарожнік, але такую сцэну спаткаў упершыню: дзевяць рыцараў без галавы схілілі калені.

Прыглядзеўшыся да гэтага смутнага рытуалу, Дамейка заўважыў і галовы: яны ляжалі ля ног кожнага рыцара. А спераду працэсіі аказаўся дзесяты — з галавой на плячах. Якое значэнне ўклаў скульптар у гэтыя сімвалічныя статуі? Надпіс дапамог устанавіць, што помнік адносіцца да Хоцімскай бітвы.

...Першы раз бітва адбылася ў 1621 годзе, калі войскі турэцкага султана Асмана падышлі да Днястра і спаткалі каля крэпасці Хоцім армію літоўскага гетмана Хадкевіча. Ці не тады ў ліку беларусаў прынялі бой дзесяць навагрудчан? Ці, можа, ім давялося паўторна ў рашаючай бітве ўступіць у бой пад Хацімам у складзе арміі Яна Сабескага ў 1673 годзе, калі шматтысячнае войска турэцкага султана Мухамеда было ўшчэнт разбіта? Так ці інакш, але дзевяць навагрудскіх воінаў недарма аддалі сваё жыццё. Яны пралілі кроў, каб Еўропа магла спасціся ад турэцкага нашэсця. Вось чаму на сцяне высечаны імёны паўшых: Вялічкі... Война... Магільніцкі. Толькі адзін вярнуўся — Рудаміна-Дзесяцін. Яму і выпала доля ўшанаваць памяць таварышаў.

Барэльеф здзівіў Ігнацыя Дамейку сваім скрытым сэнсам. Падобна, як гэтыя каменныя браты, і яго сябры злажылі галовы у барацьбе, на выгнанні. Цяпер уцалеў толькі ён адзін. Ці ж дастаткова адных малітваў, каб ушанаваць памяць паўшых? Відавочна, гэтая думка з асаблівай сілай авалодала Дамейкам, калі ён аказаўся перад домікам Міцкевіча. Усяго чатыры гады назад пажар спустошыў будынак. Напаўразбураныя сцены, рэшткі ганка ды некалькі старых дрэў нагадвалі аб юнацтве вялікага паэта. Перакананы, што хутка не застанецца і гэтых слядоў, спяшаючыся, «пакуль бязлітасны час не возьме сваё», Дамейка выняў аловак. «Хоць і няважны з мяне рысавальшчык, — піша ён сябру, — а к тому ж пальцы стылі ад сіверу, пасылаю табе мой рысунак».

У снежні 1886 года гравюра, зробленая з рысунка Дамейкі, паявілася ў варшаўскім часопісе «Клосы».

Б. Клейн,
кандыдат гістарычных навук

Сельскагаспадарчая асвета ў ліках

Гаспадарскімі курсамі сельскагаспадарчай асветы ахоплена дагэтуль на Беласточчыне 2.413 вёсак, гэта значыць, 67,2 працэнтаў іх. Зараз увага арганізатараў гэтых курсаў накіравана на малыя вёскі і хутары, дзе найбольш цяжка арганізаваць такія мерапрыемствы.

Напрыклад, у Сакольскім павеце ў бліжэйшыя гады будуць арганізаваны курсы сельскагаспадарчай асветы ў ста шасці вёсках. Лік занятках на працягу асенне-зімовага перыяду ад 14-ці да 16-ці. У Сакольцы адкрыта двухгадовая сельскагаспадарчая школа з інтэрнатам.

(ся)

(З запісак пешахода)

Прыгранічныя вёскі для жыхароў краіны заўсёды з'яўляюцца пагаворачным «канцом свету». Цяжка туды даехаць, сувязі прыгранічных мясцовасцей з культурнымі і адміністрацыйнымі цэнтрамі — слабаватыя, і жыццё мае павальнейшы тэмп.

Да Бабро́ўнікаў даехаць аднак параўнальна лёгка. Усяго паўтары гадзіны язды ПКС-ам, і мы спыняемся там, дзе канчаюцца ўсе нашыя дарогі і сцежкі. Заходжу ў мясцовую школу, размешчаную ў прыгожым, пабудаваным некалькі гадоў таму назад будынку. Вітаюць мяне настаўніцы — маладыя і сімпатычныя. Адна працуе ў сваёй прафесіі першы год, другая — другі. Самі настаўніцы родам з Беластока і не вельмі падрыхтаваны да працы ў распаложанай «на канцы свету» вёсцы. Нудна тут і сумна — ні кіно, ні нават тэлевізара, ні моладзі ў вёсцы няма. Таму настаўніцы штосуботу едуць у родны Беласток, каб хаця адзін дзень дыхнуць бурлівым гарадскім паветрам. Відома, доўга яны ў Бабро́ўніках не пабудуць. Першую ж акахію выкарыстаюць, каб перавесціся бліжэй горада, або ў горад, а сюды ізноў прышлюць настаўнікаў, якія толькі пачынаюць працаваць у школьніцтве. Так ужо яно бывае ў аддзеных малых вёсках ад шэрагу гадоў. Пакуль што аднак акаізі такой няма і настаўніцы ахвотна выкарыстоўваюць прыезд чужога чалавека, каб пагаварыць аб сім, аб тым, ды аб сваім жыцці.

Жыццё настаўніц — трэба быць у гэтым шчырым — сапраўды нецікавае. Нуднавата тут не толькі настаўнікам, але і старым жыхарам вёскі. Тыя апошнія знайшлі аднак сабе своеасаблівую гульню. З недахопу чаго лепшага займаюцца падгляданнем найдрабнейшых дэталяў з жыцця настаўніц ды пазнейшым іх каментаваннем. Настаўніцы бідуюць бы і нічога з гэтага не робіць, але ўсё ж такі жыць пад пастаянным кантролем вясковых вачэй няёмка.

Сама вёска робіць уражанне паўмёртвай. Хіба не менш паловы хатаў тырчыць з пазабіванымі наглуха вокнамі ды дзвярыма. Гаспадары іх пакінулі Бабро́ўнікі назаўсёды, пераехаўшы ў Беласток ды іншыя гарадскія і прамысловыя цэнтры. І не ведаю сапраўды: сумаваць з таго, ці цешыцца. Праўду сказаць, крыху шкада вёскі, нішчэючых хатаў ды гаспадарак. А з другога боку трэба цешыцца, што ўласнікі іх лёгка могуць знайсці ў горадзе значна лепшае жыццё, чымсці на гэтых карлікаватых гаспадарках.

Не іншая сітуацыя і ў наступнай вёсцы, да якой я завітаў, — у Габятах. Гэта не вёска, а хутчэй за ўсё вёсачка — усяго 15 гаспадароў. З журналісцкага абавязку заходжу ў хату, на якой вісіць шыльд з надпісам «СОЛТЫС». Солтысавая хата не багатая, вітае госця прастатою і пахам старыны. Пытаю аб вясковых справах. Зямля слабая, гаспадаркі невялікія і таму з 15 працуючых у Габятах сямействаў толькі 3 жыве з гаспадаркі. Для большасці галоўнай крыніцай даходаў з'яўляецца праца на дзяржаўных прадпрыемствах, якой могуць карыстацца перад усім дзякуючы таму, што недалёка, у Зубках, маюць чыгуначную станцыю, і даехаць да Беластока яшчэ прасцейшых тут, чымсці з Бабро́ўнікаў. Моладзі ў вёсцы зусім няма. Ды не толькі моладзі, але і людзей у сярэднім узросце. Вёска бесперспектыўна старэецца.

Па дарозе з Габятаў у Свіслачаны пераходзіцца праз чыгунку. Пераезд сцеражэцца шлагбаўмамі. Шлагбаўмы закрытыя, хаця нідзе не чуваць, не відаць цягніка. Перад шлагбаўмамі тырчыць нейкі грузавік, шафёр злосны і ругаецца на чым свет. Урэшце, ідзе шукаць чыгунаčніка, каб адкрыў шлагбаўмы. Са старажавога доміка выходзіць жонка чыгунаčніка і памалу, не зважаючы на лаянкі шафёра, адкрывае праезд. На «канцы свету» народ не спяшаецца.

Ул. Паўлючук

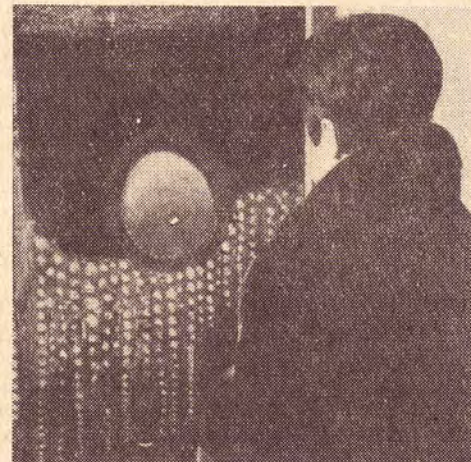
Камісія культуры пры Прэзідыуме Ваяводскай рады нарадовай у Беластоку пад кіраўніцтвам **Яна Чаплі** на сваім снежаньскім пасяджэнні разглядала праект плана і бюджэта ў культуры на 1969 год, а таксама фармаванне культурных патрэб у розных асяроддзях. Да другой тэмы матэрыялы з уласных даследаў прадставілі беластоцкія сацыёлагі **Стэфан Асановіч, Эўстахій Паплінскі, Вацлаў Якубоўскі.**

✲

У клубе «Муза» ў Беластоку адбылася першы агляд аматарскіх фільмаў. Мерапрыемства арганізаваў Ваяводскі дом культуры.

✲

Генрых Стажэўскі, Тадэўш Дамінік, Ежы Панак, Мікалай Валкавыцкі, Ежы Лянгевіч і Стэфан Рыбі адкрылі ў Браме палаца Браніцкіх у Беластоку мастацкую выстаўку сваіх новых карцін.

На здымку: Ля карцін Стэфана Рыбіга на выстаўцы ў «Браме».
Фота: Р. Сянько

У клубе Прафсаюзаў усю нядзелю, 8 снежня, заняў конкурс «Вёска бліжэй тэатра». Было гэта падсумаванне конкурсу і ўручэнне ўзнагарод.

✲

У казарні «Звёнзкова» ў Беластоку адбылося ўрачыстае ўручэнне ўзнагарод у конкурсе ТПІР і прафсаюзаў пад загалоўкам «У сяброў». Была гэта цікавая і карысная ініцыятыва Беластока, каб такі конкурс аб'явіць. Заключаецца ён у тым, што на 5—6 старонках трэба было апісаць свае ўражанні з пабыўкі ў СССР. Прыйшло на конкурс 32 працы. Журы ў наступным складзе: мгр **Ян Занеўскі** з Медыцынскай акадэміі ў Беластоку, **Мікалай Таратыка** — рэдактар Польскага радыё ў Беластоку і **Вера Валкавыцкая** з «Нівы» — высока ацаніла як самую ініцыятыву, так і працы. І-ую ўзнагароду (экскурсія ў Савецкі Саюз) атрымаў **Мечыслаў Крулік** з Беластока, ІІ-ую (рэчавая за 1500 злотых) — **Ларыса Карпюк** з Чарэмхі.

✲

У клубе міжнароднай кніжкі і прэсы ў Беластоку адкрыта выстаўка «Помнікі мартыралогіі польскага народа». Гэта вялікія здымкі і маленькія макеты амаль усіх помнікаў, якія для памяці ўзнесены на месцах канцлагераў і месц мук народа. Ёсць тут таксама план будучага помніка ў Багушах на Беласточчыне.

✲

Ідзе спаборніцтва паміж святліцамі, клубамі і рознымі іншымі пунктамі культурна-асветнай працы на найлепшыя вынікі для адзначэння 25-ай гадавіны ПНР. Уключаючы падрыхтоўку і падсумаванне спаборніцтва, займе яно час да 31 мая 1970 года. Ваяводская праграма прадбачыць такія формы, як жывыя газеты, літаратурна-музычныя вечары, паэтыцкія канцэрты, агляды фільмаў, працу розных гурткоў, конкурсы. Найахватней бачыцца ўласная **ініцыятыва людзей.**

НАВАГОДНІЯ ПАДЛІКІ

(Працяг са стар. 1)

сельскую гаспадарку, на бытавую гаспадарку і на жыллёвае будаўніцтва.

КУДЫ ІДУЦЬ ГРОШЫ?

Тэрыторыя Беластоцкага ваяводства падзелена на 15 паветаў. Сярод іх найбольш грошай на капіталаўкладанні атрымоўваюць Галдапскі, Граеўскі і Алецкі паветы. Аднак самым «ненасытным «смокам» з'яўляецца горад Беласток. Ён у 1963—1967 гадах паглынуў **3 мільярды 868 мільёнаў зл.,** гэта значыць, 31% усяго таго, што было ў распараджэнні ваяводства.

ШТО ЗРОБЛЕНА?

Гэтыя 12 мільярдаў злотых спатрэбіліся на разбудову прадпрыемстваў бавоўнянай прамысловасці ў Фастах і ў Замброве, на пабудову прадпрыемства перапрацоўкі бульбы ў Ломжы, прадпрыемства прадукцыі будаўнічых элементаў у Снядове, прадпрыемства стружкавых пліт у Сувалках, прадпрыемства прадукцыі селікатнай цэглы ў Беластоку, на пабудову механічнай пякарні ў Беластоку, на разбудову дрэваапрацоўчага камбіната ў Гайнаўцы і на іншыя прадпрыемствы.

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА

Тут перш за ўсё грошы пайшлі на меліярацыю, электрыфікацыю, на вясковае будаўніцтва і механізацыю апрацоўкі зямлі.

Меліяранты давялі да парадку звыш 800 км рэк, а цвёрдыя дарогі Беластоцкага ваяводства прадоўжыліся больш як на 700 км. Зараз на вёсках працуе амаль 5 з палавінай тысяч трактараў. Пабудавана ў ваяводстве 136 новых школ для 34 тысяч вучняў.

*

Вось такая наша цяперашняя Беласточчына. Яна смела глядзіць у будучыню, бо ведае, што гэтая будучыня будзе яшчэ больш багата.

Эдмунд Ган
Дырэктар Ваяводскага статыстычнага ведамства

15 снежня адбудзецца семінар Беларускага літаратурна-мастацкага аб'яднання «Белавежа», у якім удзельнічалі прадстаўнікі Аддзела культуры ВРН і ГП БГКТ — Эльжбета Хайноўская і Уладзімір Ювзюк.

Даклад — «Максім Горкі на фоне эпохі» — меў Алесь Барскі. Віктар Швед выступіў з дакладам — «Аб выніках з пастановаў V з'езда ПАРП задачах членаў аб'яднання». У дыскусіі, між іншым, падкрэслівалася, што творчасць «белавежцаў» добра служыць справе Бацькаўшчыны.

Уладзімір Ювзюк, сакратар ГП БГКТ, даў інфармацыю накont выдавецкіх фінансаў і планаў Таварыства на 1969 год. Таварыства будзе дыспанаваць сумай каля 275 тысяч зл. на друкаванне наступных плануемых выданняў: кніжка прозы С. Яновіча, «Беларускі каляндар на 1970 год», альманах «Белавежа» № 2 і, магчыма, публікацыя навуковага гуртка пры ГП БГКТ.

ЛІТАРАТУРНАЯ „БЕЛАВЕЖА"

У частцы семінара, прысвечанай абмеркаванню новых твораў, высока ацэнена апавяданне «Апошні» Мікалая Гайдука. Багатай, вобразнай моваў у гэтым апавяданні паказаны час пасля Студзеньскага паўстання 1863 г. на нашых землях. Тэма надта каштоўная.

Абмеркаваны таксама творы вучняў сярэдніх школ з беларускай мовай, якія былі запрошаны на семінар. Іх літаратурныя спробы аказаліся цікавымі. Вырашана ў далейшым пастаянна запрашаць на семінары таленавітую беларускую вучнёўскую моладзь. У альманаху «Белавежа» № 2 будзе утворана асобны раздзел яе творчасці.

(С.Я.)

КАСТРЫЧНІК І ЛІСТАПАД..

прынеслі многа кніжных навінак з савецкай літаратуры.

1. Маем збор вершаў **Марыны Цвятаевай.** Выдаў яго ПІВ у серыі «Бібліятэка паэтаў».

2. У той жа серыі, тое ж выдавецтва прапануе таксама цікавую паэзію **Эдуарда Багрыцкага.**

3. Выйшлі таксама зборы апавяданняў **Ільі Штэмлера, Наталлі Давыдавай, Ірыны Грэкавай.**

4. Арыгінальнай з'явай у савецкай літаратуры з'яўляецца творчасць **Уладзіміра Цендракова,** яго творчасць заўсёды выклікае жывыя спрэчкі. На польскую мову было тлумачана ўжо многа яго твораў. Новая аповесць называецца па-польску «Jętka jednodniówka» і выйшла ў выдавецтве ПІВ.

5. ПІВ дае таксама чытачу шосты ўжо збор навейшых апавяданняў з савецкай літаратуры. Шосты том называецца «Wezbrany nurt». Сабраныя тут апавяданні былі напісаны ў 1964 і 1965 гадах. Кніжка цікавая на столькі, што дае магчымасць нажыва слядзіць тэндэнцыі і развіццё сучаснай савецкай літаратуры.

6. Паведамляем таксама, што на кніжных паліцах паявілася цікавая рэч з грамадска-палітычнай літаратуры: **Андрэй Шчыпёрскі,** вядомы палітычны фельетаніст. Выбар яго фельетонаў з 1964—1967 гадоў, «Нядзеля, гадзіна 21¹⁰». Гэта гадзіна, калі ў кожную нядзелю сам аўтар чытае на радыё свае цікавыя фельетоны.

(вд)

У ЛІТОЎЦАЎ

Літоўцы за гады Народнай Польшчы сталі паўнапраўнымі гаспадарамі сваёй краіны. Многія літоўцы займаюць адказныя пасады ў кіраўнічых органах ПАРП і ЗСЛ. У літоўскім асяроддзі наступіла поўная гаспадарчая і палітычная інтэграцыя. Гэта значыць, што літоўскае асяроддзе пры захаванні сваёй мовы, сваіх звычаяў, сваёй культуры, стала з пункту гледжання гаспадарчага, грамадскага і палітычнага жыцця часткай аднаклітага грамадства Народнай Польшчы.

У літоўскім асяроддзі існуе Літоўскае грамадска-культурнае таварыства. З кожным годам колькасць членаў ЛГКТ узрастае. Цяпер налічваецца ў ЛГКТ 1545 асоб.

Гэта высокая ступень арганізаванасці, калі ўзяць пад увагу тое, што ў Сэйненскім павеце жыве 7—9 тыс. жыхароў літоўскай нацыянальнасці. (Праўда, пэўная колькасць літоўцаў рассеяна па ўсёй краіне).

Галоўнае праўленне ЛГКТ мае сядзібу ў Сэйнах.

Асноўнай формай працы Літоўскага таварыства з'яўляецца развіццё мастацкай самадзейнасці. Кожны год дзейнічае па 10—13 аматарскіх калектываў. Найбольш з іх харавых, якія шырока выкарыстоўваюць мясцовы фальклор.

ГП ЛГКТ кожны год арганізуе злёт аматарскіх калектываў у Бурбішках, агляды школьнай самадзейнасці з нагоды Міжнароднага дня дзіцяці, а таксама фестыны, на якія складаюцца гульні, спартыўныя забавы і выступленні аматарскіх калектываў.

Гэтыя масавыя мерапрыемствы карыстаюцца вялікай папулярнасцю ў грамадстве. Напрыклад, на злёты аматарскіх калектываў збіраецца па некалькі тысяч гледачоў.

Да гэтага трэба яшчэ дадаць арганізаванне вечароў песні, а таксама ўдзел самадзейнікаў ЛГКТ ва ўсіх акадэміях, прысвечаных дзяржаўным святам і розным гадавінам. На асобае падкрэсленне заслугоўвае настаўніцкі харавы калектыў з Пуньська.

У працы над развіццём аматарскага руху з літоўскім рэпертуарам з дапамогаю прыходзяць Саюз сялянскай моладзі, ЛьЗС, літоўскі дом культуры ў Пуньску і аддзел культуры Паветовай рады нарадовай у Сэйнах.

Літоўскае таварыства вялікі націск кладзе на масава-прапагандовую працу. Тэматыка дакладаў, з якімі выязджалі актывісты ГП ЛГКТ у апошнім часе, была наступная: эканоміка і культура Савецкай Літвы, гаспадарчыя і культурныя дасягненні Сэйненскага павета, даклады аб міжнародным становішчы, гісторыя Літвы і літоўскай мовы.

Асабліва з дакладамі і лекцыямі добра выглядае справа ў Варшаўскім і Вроцлаўскім аддзелах, а таксама ў Слупскім гуртку. Там амаль перад кожным сходам ёсць даклад. Члены Вроцлаўскага аддзела часам наведваюць мясцовасці ў Сэйненскім павеце і выступаюць з лекцыямі і мастацкай часткай.

Добра ўдаецца літоўскаму таварыству арганізаванне конкурсаў. У мінулым годзе гады ЛГКТ арганізавала 48 конкурсаў.

Цікавую дзейнасць праяўляе клуб літоўскай інтэлігенцыі ў Пуньску. Мае ён на сваім рахунку шмат цікавых сустрэч, як у Пуньску, так і ў іншых мясцовасцях: літаратурныя вечары, гістарычныя вечары, абмяркоўка цікавых твораў, мастацкая самадзейнасць, «Згадуй-згадуля».

Літоўскае таварыства многа ўвагі прысвячае працы культурна-асветных пляцовак. Многа ёсць зацікаўлення тым, як яны забяспечваюць культурныя патрэбы літоўскага асяроддзя.

ГП ЛГКТ дапамагае ў пашырэнні чытальніцтва на роднай мове, забяспечвае літоўскай літаратурай школы і бібліятэкі.

1 снежня адбыўся V з'езд Літоўскага таварыства, які падсумаваў дагэтуляшнюю дзейнасць, выбраў новыя ўлады і накрэсліў далейшыя напрамкі дзейнасці сваёй арганізацыі.

М. Хмялеўскі

ЭТНАГРАФІЯ

Вёска Лука на Гайнаўшчыне

Фота: Я. Ц.

ДА 50-ГОДДЗЯ БССР **(4)**

Вялікую палітычную ролю ў 1919—1920 гады адыграла Бюро нелегальнай работы, якое дзейнічала ў Смаленску. Створана яно было шляхам паразумення паміж ЦК Камуністычнай партыі Літвы і Беларусі і ЦВК груп КПРП у Расіі. У склад гэтага Бюро спачатку ўваходзілі В. Міцкевічус-Капсукас, Вільгельм Кнорын і Вацлаў Багуцкі, а ад канца мая 1920 г. — В. Міцкевічус, З. Алекса-Ангарэціс і Далецкі. Варта яшчэ звярнуць увагу на новы склад Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Літвы і Беларусі летам 1920 г. Тут відаць тэндэнцыя, каб раўнамерным было прадстаўніцтва найбольш вядомых літоўскіх, польскіх і беларускіх камуністаў. У склад новага ЦК увайшлі Міцкевічус-Капсукас, Мясніікоў, Смігла, Кнорын, Алекса-Агарэціс, Уншліхт і Далецкі.

Гістарычныя падзеі летам 1920 г. накіроўваліся ў напрамку адраджэння Беларускай ССР. У сувязі з гэтым у сярэдзіне верасня таго ж 1920 года адбылося ліквідацыйнае пасяджэнне ЦК Камуністычнай партыі Літвы і Беларусі. Было вырашана, што КПЛіБ ад гэтага часу дзеліцца на дзве самастойныя партыі — Камуністычную партыю Літвы і Камуністычную партыю Беларусі. 22—25 лістапада 1920 г. адбыўся ў Мінску III з'езд Кампартыі Беларусі, і ад гэтага часу дзейнасць літоўскіх камуністаў абмяжоўваецца да этнаграфічна літоўскіх зямель. У склад Цэнтральнага Бюро КП(б)Б увайшлі Кнорын, Чарвякоў, Хадкевіч, Адам Славінскі-Качароўскі, Адамовіч, Серабракоў і іншыя.

31 ліпеня 1920 г. у Мінску (вызвалены Чырвонай Арміяй 11 гэтага ж месяца) адбыўся сход прадстаўнікоў Камуністычнай партыі Літвы і Беларусі, савецкіх і прафесіянальных арганізацый горада Мінска і далегатаў Мінскай губерні. На гэтым сходзе быў прыняты тэкст урачыстага дакумента — адозвы «Дэкларацыя аб утварэнні незалежнай Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі». У справе граніц у дэкларацыі гаварылася, што «Беларуская ССР акрэслівае сваю заходнюю граніцу паводле этнаграфічнай граніцы паміж Беларуссю і суседнімі буржуазнымі дзяржавамі».

Мірныя прэлімінарыі, падпісаныя ў Рызе 12 кастрычніка 1920 г., зафіксіравалі падзел беларускіх зямель. Тэрыторыя Гродзенскай, большая частка (пераважна, беларускай) Віленскай, а таксама заходняя частка Мінскай (напр. Навагрудскі і Пінскі паветы) губерняў аказаліся ў граніцах Польскай дзяржавы.

Другі Усебеларускі З'езд Саветаў зацвердзіў 17 снежня 1920 года «Дапаўненні да канстытуцыі БССР 1919 года». На падставе гэтага дакумента былі створаны Цэнтральны Выканаўчы Камітэт Беларусі, Савет Народных Камісараў і 15 народных камісарыятаў. З'езд выбраў 60 членаў ЦВК. Адроджаная ў новым дзяржаўным ладзе Беларуская ССР утваралася на невялікай тэрыторыі Мінскай губерні.

Дапаўненне тэксту канстытуцыі было неабходнай справай, бо (як мы ўжо вышэй пісалі) тэкст канстытуцыі БССР з лютага 1919 г. абмінаў існаванне Савета Народных Камісараў, а ўся ўлада канцэнтравалася ў руках Вялікага Прэзідыума ЦВК Саветаў. І такім чынам у гісторыі Літоўска-Беларускай ССР побач са старшынёй Савета Народных Камісараў у Вільне Міцкевічусам-Капсукасам, у Мінску быў Мясніікоў фактычным кіраўніком урада Савецкай Беларусі.

*

Набліжаецца радасная і вялікая падзея — 50-ая гадавіна ўтварэння Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. Мы зрабілі агляд падзей першага этапу гэтага паўдзесяцігоддзя, які характарызаваў нараджэнне Рэспублікі і перыяд вельмі цяжкіх змаганняў за ўладу Саветаў у агні грамадзянскай і польска-савецкай воен. Сапраўды, гэта драматычная карціна геройскай барацьбы беларускіх народных мас. Гэтая барацьба тады закончылася няпоўнай перамогай. Толькі II сусветная вайна, Вялікая Айчынная вайна народаў СССР, прынесла ў выніку трыумф гістарычнай справядлівасці: адбылося нацыянальнае аб'яднанне беларусаў у межах сацыялістычнай рэспублікі. Праз беларускія землі вёў базы шлях польскай арміі з СССР, якая сюдою мела найкарацейшы шлях да вызвалення сваёй айчыны. Шмат палякаў і беларусаў змагалася ў той час плячо ў плячо ў радах арміі і ў партызанскіх атрадах за тое, каб перамагчы найбольш небяспечнага ворага чалавецтва — фашызм. Як у 1919—1920 гады, так і ў 1941—1945 гады мэта барацьбы была тая ж самая: нацыянальнае і грамадскае вызваленне. Для дасягнення

З метадычнай паліцы настаўніка

„КАМСАМОЛЬСКІ БІЛЕТ“

На метадычнай канферэнцыі настаўнікаў беларускай мовы ў Гарадку быў праведзены ўрок у VIII класе на падставе верша «Камсамольскі білет» А. Куляшова. Вёў урок знаны метадыст беларускай мовы настаўнік М. Лебядзінскі. Паколькі апра-

цоўка ўрока можа прыдацца іншым настаўнікам, падаем з яго справаздачу.

Распачынаючы, настаўнік прыпомніў з вучнямі праблемы, з якімі дагэтуль знаёміліся вучні. Вучні ў выказваннях называлі таксама творы і іх аўтараў, з якімі пазнаёміліся дагэтуль, і дапасоўвалі да тэматыкі. Пасля падсумавання, зробленага адным з вучняў, забраў голас настаўнік.

Ён абвясціў вучням, што закончылі яны адзін з праграмных раздзелаў і на гэтым уроку распачынаюць іншы раздзел, у якім будуць знаёміцца з барацьбой беларускага і ўсяго савецкага народа з нямецкімі захопнікамі ў час II сусветнай вайны. Першым творам з гэтага раздзела быў верш «Камсамольскі білет». Аднак настаўнік не адразу перайшоў да чытання верша. Перш за ўсё запытаў ён вучняў аб слаўных гадавінах, якія адзначаліся ў гэтым годзе. Вучні падавалі многія гадавіны. У сувязі з тым, што ніхто з вучняў не падаў 50-ай гадавіны Камсамола, сказаў ім аб гэтым настаўнік. Вучні ведалі аб слаўнай гадавіне, што можна было адчуць па іх рэакцыі, але проста забыліся. Далей размова пачалася ад расшыфроўкі скарочанага слова «Камсамол». Урэшце, калі гэта стала для ўсіх ясна, настаўнік паставіў некалькі праблемных пытанняў: **Якія заслугі мае Камсамол? Што зрабіў Камсамол? Што вы чулі аб подзвігах камсамольцаў?** і т.п. Вучні адказвалі на пытанні ў шырокіх маштабах, г. зн. аб Камсамоле ад яго заснавання па сённяшні дзень, у мірны час і ў час вайны.

Пасля такой гутаркі верш прачытаў настаўнік. За тым былі выяснены незразумелыя словы і, урэшце, верш прачытала ўголас вучаніца. Каб вучні магчыма добра засвоілі багаты змест верша, настаўнік задаў м. інш. наступныя пытанні: **Дзе адбываецца гэтае** (апісанае ў вершы) **здарэнне? Хто туды трапіў на дапрос? Чаму і навошта гестапавец зварочвае камсамольцу яго білет? Чаму ён патрабуе, каб на вачах у людзей камсамолец адрокся ад білета?** Тут настаўнік спыняе пытанні адносна твора і пытае вучняў, ці чытаюць яны ўспаміны Я. Анаціка ў «Ніве» «Чвэрць стагоддзя назад», дзе падобная сітуацыя была ў лейтэнанта. «А які лёс лейтэнанта будзе далей — сказаў настаўнік, — мы пазнаем, калі будзем чытаць «Ніву». І зноў пытанні адносна твора: **Як да прапановы аднёсся камсамолец? Прачытайце словамі верша, якую кару прыдумалі каты камсамольцу?** і інш. Потым вучні сваімі словамі зрабілі пераказ верша.

Выканаўшы гэта, настаўнік перайшоў з вучнямі да гутаркі аб маладзёжных арганізацыях у Польшчы зараз, улічваючы гурткі гэтых арганізацый у Гарадку. На заканчэнне вучні ў сшытках запісалі тэму і дамашнюю працу: **«Маральная пастава камсамольца на падставе верша А. Куляшова «Камсамольскі білет»,** а таксама завучыць гэты верш на памяць.

Пры абмяркоўцы ўрока настаўнік сказаў, што свядома не падаў тэмы на пачатку ўрока таму, што абвясціў вучням, што з гэтай тэматыкі будзе шмат тэм. Адначасова таварыш М. Лебядзінскі самакрытычна аднёсся да факту, што не паклікаўся на падобны патрыятызм і геройства польскай моладзі, ідэйным кіраўніком якой былі ЗМВ і ЗМП.

Ад сябе хачу дадаць, што ўрок, якога справаздачу падаем, быў ілюстрацыяй даклада на тэму «Аб патрыятычным выхаванні дзяцей і моладзі». Зразумела, што ў кароценькай справаздачы нельга пераказаць усіх адценняў. Зрэшты, такой мэты і не ставіў сабе. Мяркую аднак, што нават такая справаздача можа быць дапаможнікам для настаўнікаў. Адначасова сцвярджаю, што можна прыдумаць вельмі розныя варыянты пабудовы такога ўрока.

А. К.
фота аўтара

З увагай слухаюць вучні верш «Камсамольскі білет».

(Працяг са стар. 1)

дзе і што ўжо прыехаў, але каб гэтым таварышам моў быць ты? — Капцэвіч зноў недаверліва паглядзеў на Вяжбінскага. Прыйшлося доўга і падрабязна даказваць, што менавіта яго паслалі з Мінска на партыйную работу ў Беласток.

Уладзіслаў Вяжбінскі ўвайшоў у састаў кіруючай тройкі (экзекутывы) Беластоцкага акруговага камітэта Камуністычнай рабочай партыі Польшчы. Апрача яго, кіруючую тройку састаўлялі таварышы Бачынскі і Капцэвіч.

Так пачалася яго ахвярная шматгадовая дзейнасць сярод рабочых Беластока і Беластоцкай акругі. А яе вынікі?

■ Пераможная забастоўка амаль усіх тэкстыльных фабрык (звыш 14 тысяч бастуючых) у Беластоку ў 1922 годзе, у час якой некалькі разоў рабочыя мелі сутычкі з паліцыяй.

■ Заснаванне класавага прафсаюза тэкстыльшчыкаў, які ў 1923 годзе налічваў 2300 членаў.

■ Магутная першамайская дэманстрацыя ў 1923 годзе.

— На гэтай дэманстрацыі, — сцвярджае Вяжбінскі, — пад чырвоным сцягам класавага прафсаюза тэкстыльшчыкаў сабралася столькі народу, што пачатак калоны быў ужо на цяперашняй вуліцы Леніна, а яго канец яшчэ знаходзіўся на Рынку Касцюшкі.

Гэта толькі некаторыя падзеі, якія вызначаюць слаўны шлях жыцця вернага сына рабочага класа Беластока, Уладзіслава Вяжбінскага.

Калі ў 1923 годзе ўзнікла на аўтаномных правах Камуністычная партыя Заходняй Беларусі, Вяжбінскі як сакратар Беластоцкага абкома ўвайшоў у састаў яе Цэнтральнага Камітэта.

Яго падпольную дзейнасць спыніў арышт. Быў адным з галоўных абвінавачаных у славутым працэсе 133 камуністаў. Шэсць год прасядзеў у санацыйнай турме.

Зараз з'яўляецца ён заслужаным дзяржаўным пенсіянерам.

Віктар Рудчык

гэтай мэты патрэбны быў мілітарны, эканамічны і ідэйны патэнцыял і канцэнтрацыя рэвалюцыйнай энергіі пралетарскіх і непралетарскіх працоўных мас у адным напрамку. Найлепшым саюзнікам і праверaным сябрам працоўных Беларусі і Польшчы аказаўся вялікі рускі народ, якім кіравала ленінская КПСС. Без дапамогі рускіх рабочых і сялян Беларусь пасля першай сусветнай вайны была б здадзена на вегетацыю як каланіяльная, прыгнечаная польскім і міжнародным капіталам краіна. Кіруючую ролю ў барацьбе беларускага народа за грамадскае і нацыянальнае вызваленне адыграла Камуністычная партыя Беларусі.

Камуністы — палякі прымалі выдатны і гарачы, неаднаразова першапланавы ўдзел у стварэнні савецкай улады на Беларусі з розных прычын. Перш за ўсё таму, што, будучы інтэрнацыяналістамі, радаваліся, што братні беларускі народ вызваляецца з-пад грамадскага і нацыянальнага прыгнёту і стварае самастойную дзяржаву. Па-другое, утварэнне БССР было ўдарам па інтарэсах польскай рэакцыі, непасрэдна і моцна біла па буржуазіі, а ў яшчэ большай ступені — па памешчыках. Па-трэцяе, перамога пралетарскай рэвалюцыі набліжала рэальную перспектыву перамогі рабоча-сялянскай рэвалюцыі ў Польшчы. Па-чацвёртае, поўную ролю адыгрывала таксама палітычнае ўздзеянне ў міжнародным маштабе.

Стварэнне новых нацыянальных савецкіх рэспублік давала канкрэтны доказ рэалізацыі Камуністычнай партыяй Расіі і ўрадам Леніна прынцыпаў самастанаўлення народаў. Літоўска-беларускія землі былі з даўніх часоў аб'ектам міждзяржаўных спрэчак. Цяпер жа незвычайна важнай справай было ўздзейнічаць на эвалюцыю поглядаў польскага грамадства ў напрамку прызнання права беларусаў на самастойную дзяржаву. Польскія маёмныя класы ў рашаючай большасці сваіх палітыкаў трымаліся погляду, што беларусы яшчэ не сталі народам. Нават дзеячы Польскай сацыялістычнай партыі не высоўваліся далей прапановы, што беларусам трэба было б прызнаць аўтаномію, але толькі на тэрыторыі Мінскай губерні (такія погляды выказвалі ў 1919 г. Фелікс Прэль, Тадэуш Галоўка і Леан Васілеўскі). Дзеячы КПСС і камуністы розных нацыянальнасцей на чале з польскімі рэвалюцыянерамі даказалі, што змагаюцца за поўнае права беларускага народа на самастойную дзяржаву.

Аляксей Дэруга

ПАРОДЫЯ АГЛЯДУ

Так хтосьці ацаніў агляд драматычных гурткоў з беларускім рэпертуарам Бельскага павета, які адбыўся 17 лістапада ў Орлі. Ці меў рацыю? На гэтае пытанне, на жаль, адказаць не магу, бо прышлося мне браць непасрэдны ўдзел у змаганні за першае месца. Таму не мог усебакова прыгледзецца да гэтай, такой важнай у нашай мастацкай дзейнасці, падзеі. Аднак мімаходам некалькі спраў уляцела ў вока. Думаю, што яны павінны зацікавіць шырэйшы круг людзей, якім на сэрцы ляжыць справа нашай самадзейнасці, якая, адпаведна накіраваная, а самае важнае, добра задбаная, магла б мець вялікі ўплыў на нашае сялянства. Гэта ж вакол яе згуртоўваюцца лепшыя элементы таго ж сялянства з тых «забітых дошкамі» вёсак, як і тых больш светлых. Яны выраслі ў тым асяроддзі і жывуць далей (некаторыя толькі ў час канікулаў), і яны найлепш могуць трапіць да душы рамантычнага селяніна — беларуса, адкрыць яму вочы на прыгажосць мастацтва, учуліць яго сэрца на меладыйнасць, далікатнасць, пяшчотнасць роднай мовы.

Выбар месца агляду, на маю думку, быў вельмі слушны. Гэта быў крок у актывізацыі Орлі, пра якую не раз і не два адмоўна пісалася ў «Ніве», як аб мясцовасці, у якой нічога не робіцца, якая спіць. Аднак гэты крок быў няпоўны, хісткі. Не заўважылі яго жыхары Орлі, так як не заўважылі важнай культурнай падзеі ў іхнім асяроддзі, не дацанілі шчырых пажаданняў арганізатараў, якія стараліся ўпрыемніць ім час, даць духоўную учту. Мо, аднак, жыхары Орлі не знялі аб той учце. Неяк я не заўважыў рэкламы. А аб такіх падзеях трэба было б інфармаваць шырока. Гледачоў у зале было, як кот наплакаў, іх мог бы палічыць мой дзядуля, які ні адной зімы не хадзіў сушыць галавы навукамі. Не буду аналізаваць, як выпалі драмгурткі. Мо' гэтае зробяць людзі, якія могуць больш аўтарытэтна сказаць штосьці на гэтую тэму. Было б добра, каб больш дакладна, а не як у Орлі, на заканчэнне агляду было сказана: — «...Узровень драмгурткоў быў даволі высокі, усім прызнаюцца аднолькавыя месцы і ўзнагароды, а на цэнтральны агляд у Беласток паедзе драмгурток з Рыбалаў».

Тады ў зале хтосьці ціхенька сказаў: «Гурток з Рыбалаў выслалі на цэнтральны агляд таму, што ім бліжэй ісці ў Беласток». Зласлівасць пад адрасам арганізатараў? Па-пойму, так. І слушна. Ці таму толькі арганізаваны агляд, што быў у плане? Калі толькі таму, дык лепш было б, каб ён зусім не адбыўся. Для самадзейнікаў толькі горыч прынёс. На іх свята, да якога рыхтаваліся доўгі час, прыйшла жменька людзей. Для іх самай высокай узнагародай быў бы запоўнены вялікі зал, а не «малы пакойчык».

Арганізатары павінны ўзяць урэшце пад увагу тое, што члены драмгурткоў павінны на аглядах вучыцца, а не адвальваць на хуткую руку і ўцякаць, падціснуўшы хвост, дахаты. Самадзейнікі чакаюць крытыкі. Хіба, хоць раз у год можна было б іх ацаніць дакладна. Знойдзецца гадзіна часу пасля агляду на тое, каб абмеркаваць недахопы, якіх, на жаль, не бракуе. Не такая ўжо лёгкая справа заўважыць свае хібы, а тым больш іх ліквідаваць. Вазьму для прыкладу такія праблемы, як вымаўленне «ў» ці націск. Яшчэ далёка не ўсе самадзейнікі правільна вымаўляюць «ў». Гэтую праблему не так ужо цяжка ліквідаваць. Звярнуць больш увагі, трохі працы — і гэта дасць станоўчыя вынікі. Далёка горшая справа з націскам. Самастойна самадзейнікі не ліквідуюць гэтага недахопу з тае прычыны, што не маюць доступу да слоўнікаў, якіх у нас вельмі мала, а тых добрых, большых дык трэба са свечкаю шукаць. Самадзейнікі з Бельшчыны не мелі магчымасці выдатна засвоіць родную літаратурную мову, вывучаўшы яе (у большасці) толькі ў пачатковай школе, а дыялект бельскай вёскі не такі ўжо блізкі літаратурнаму слову. Тут патрэбная дапамога мовазнаўцаў.

На маю думку, пасля кожнага агляду павінна быць шырокая ацэнка стаўленых п'ес. Трэба зрабіць умовы для ўзаемаацэнкі самадзейнікаў. Агляды павінны быць урокамі сцэнічнага мастацтва. Павінны заахвочваць да больш інтэнсіўнай працы, да пошукаў лепшых форм. Яны павінны быць маторам прыросту новых мастацкіх калектываў. Толькі тады яны сябе апраўдаюць. Нельга дапусціць да таго, каб у будучыні зноў хтосьці сказаў «пародыя агляду».

Мікола Іванчук

ЦІ ВЫ ЎЖО ПАДПІСАЛІСЯ НА „НІВУ“?

Рэчы з белай бляхі

Каб рэчы з белай бляхі не пакрываліся іржой, іх яшчэ новыя трэба нацерці тлушчам і нагрэць на печцы.

Свежыя плямы іржы

Свежыя плямы іржы лёгка можна зняць кавалкам корка, змочанага ў алеі або газе. Металічныя рэчы тонкай работы можна чысціць парафінам.

КУЛІНАРЫЯ

Свініна запечаная ў духоўцы

Узяць 2 кг мякаці свініны ад шынкі. Памыць, пасаліць і пасыпаць чорным молатым перцам. Змазаць мяса маслам і пакласці на бляху, наліўшы крыху вады і паклаўшы кавалак сметанковага масла. Запякаць у духоўцы на працягу 20 мінут з аднаго боку, затым столькі ж часу з другога, час ад часу паліваючы мяса соусам, пакуль яно не падрумяніцца. Пасля таго, як яно астыне, нарэзаць яго лустачкамі, гарніраваць кавалачкамі салёнага агурка і чырвоным стручковым перцам.

Электрычнае поле — крыніца бадзёрасці

Заўважана, што калі чалавек працяглы час знаходзіцца ў аўтамабілі або самалёце, у яго з'яўляецца санлівасць, траціцца апетыт, зніжаецца працаздольнасць. Чаму гэта адбываецца? Доследы, праведзены над жывёламі і людзьмі, даюць магчымасць зрабіць вывад аб тым, што на самаадчуванне і настрой чалавека вялікі ўплыў робіць велічыня навакольнага электрычнага поля. У кабінах аўтамабіляў і салонах самалётаў напружанасць электрычнага поля значна меншая, чым у навакольнай прасторы, — яго зніжае металічная абшыўка машын.

Даследчыкі паспрабавалі штучна павялічваць напружанасць электрычнага поля ў металічнай клетцы, дзе знаходзіліся паддоследныя жывёлы. Спецыяльны генератар стварыў унутры клеткі электрычнае поле, якое адпавядае нармальнаму полю Зямлі. У выніку жыццёвы тонус жывёл значна павышаўся. Аналагічныя вынікі атрыманы і пры доследах з людзьмі.

У некаторых краінах пачынаюць выраб спецыяльных генератараў, якія будуць ствараць патрэбнае электрычнае поле ў аўтамабілях і самалётах. Мяркуецца, што з іх дапамогай удасца павысіць працаздольнасць шафёраў і лётчыкаў і палепшыць самаадчуванне пасажыраў.

Эакк спыняе кроў

Ёсць такая хвароба — незгусанне крыві. Чалавек нармальна жыве і працуе, аднак любое раненне, любая драпіна можа стаць для яго смяротна небяспечнай. Суняць кроў у яго звычайнымі сродкамі немагчыма. Для гэтага ўжываюць розныя спецыяльныя прэпараты. Адзін з самых эфектыўных з іх — фібрынаген, які створан у Кіеўскім інстытуце пералівання крыві.

А зусім нядаўна ў яго з'явіўся канкурэнт. Гэты прэпарат з доўгай назвай — эпсілонамінакапронавая кіслата (ЭАКК) пачалі выпускаць на Кіеўскім хіміка-фармацэўтычным заводзе. Самае цікавае, што рэчыва гэта хімікі атрымалі яшчэ ў 1892 годзе. Аднак толькі больш як праз шэсць дзесяцігоддзяў людзі даведаліся пра яго выдатныя якасці. Прэпарат не мае сабе роўных. Ён спыняе кровацячэнне нават у самых цяжкіх выпадках.

МАЛА, АЛЕ ЦІКАВА

Штучныя слёзы

У парыжскіх магазінах з'явіліся ў продажы насоўкі, прамочаныя асобым рэчывам, якое выклікае слёзы. Такія насоўкі купляюць тыя, хто прысутнічае на пахаваннях багатых сваякоў і чакае наведвання падатковых інспектараў...

Мінула пяць год, як прэзідэнт Злучаных Штатаў Джон Ф. Кенэдзі трапіў у засаду і быў забіты.

Ад таго часу ў Штатах забіты яшчэ трое вялікіх людзей. Але мы яшчэ не ведаем праўды аб забойстве Джона Кенэдзі. Ёсць дваццаць шэсць томаў справаздачы славутай Камісіі Уорэна, прыгожа апублікаванай, з салодкімі праўдамі, у якія не верыць ужо 81 працэнт амерыканцаў. У гадавіну смерці прэзідэнта студэнты прыслалі вянок з наступным надпісам: **«Не давайце яму кветак, дайце нам праўду».**

Ад месяца лютага мінулага года ак-

руговы пракурор Нью-Арлеана Джым Герысан, выступіў з сенсацыйнымі заявамі аб існаванні змовы на жыццё прэзідэнта Кенэдзі. Герысан сабраў дастатковыя доказы, на падставе якіх суддзі паставілі ў стан абвінавачання за ўдзел у змове арлеанскага бізнесмена Клейя Шоў, аб якім Камісія Уорэна ўвогуле не ўпамянула.

Разам з тым адбылося шмат дзіўных, на першы погляд мала зразумелых, фактаў. Ад 1963 года — года смерці Кенэдзі — з ліку 47 асоб, маючых дачыненне з гэтым забойствам, 35 ужо страціла жыццё ўневерагодных абставінах.

Напрыклад, два рэпарцёры, якія сустрэліся з Джэкам Рубі напярэдадні забойства ім Освальда, загінулі раптоўнай смерцю: адзін у камісарыяце паліцыі ў Каліфорніі, другога знайшлі мёртвым у лазенцы сваёй кватэры, у Далас. Падобным чынам загінулі дзве стрыпціскі, якія выступалі ў начным клубе Джэка Рубі: адна была застрэлена, другую знайшлі павешанай у турэмнай камеры даласкай турмы, дзе апынулася яна пасля малаважнага арышту. Фельетаністка Д. Кілгален (адзіны журналіст, якому ўдалося правесці сакрэтнае інтэрв'ю з Джэкам Рубі падчас ягонага судовага працэсу) была знойдзена мёртвай у яе нью-йоркскай кватэры пасля таго, калі сказала сваім сябрам, што выязджае ў Вашынгтон, каб «выявіць праўду аб усёй гэтай справе». Адзін агент Цэнтральнага разведвальнага ўпраўлення (ЦРУ), які заявіў сябрам, што не можа больш маўчаць аб забойстве прэзідэнта, загінуў у сваёй кватэры ад выстралу ў спіну. Лётчыка Дэвіда Фэры знайшлі мёртвага ў яго кватэры ў Нью-Арлеане. Чатыры дні перад тым Фэры сказаў журналістам, што пракурор Джым Герысан «прыціснуў яго да сцяны як лётчыка, якога заданнем было арганізаванне ўцёку ўдзельнікаў падрабязна падрыхтаванай змовы на жыццё Кенэдзі».

На тэму самых падзей таго трагічнага дня ў Далас вядома ўжо досыць многа. Не хапае аднак ясных адказаў на шматлікія пытанні крытыкаў справаздачы Уорэна, як і яго абаронцаў. Перш за ўсё, чаму праслухана так мала сведкаў падзей? Чаму не апублікаваны ўсе матэрыялы следства?

Лекар, які даследваў цела прэзідэнта, сцвердзіў, што куля прабіла горла спераду, а потым раптам пачаў гаварыць адваротнае, згоднае з «фактамі» Уорэна. Галоўны паталаг, які правёў візію, спаліў чарнавік сваёй першай справаздачы. Чаму так зрабіў ён?

Пытанняў надта шмат. Не так даўно пракурор Герысан заявіў:

«Калектыў забойцаў складаўся з фанатычных антыкастраўскіх кубінцаў і членаў парамілітарных арганізацый крайняй рэакцыі. Зараз даследуем іх сувязі з функцыянерамі Цэнтральнага разведвальнага агенцтва. Прашу не здзіўляцца; прашу толькі прыпомніць сабе замежную дзейнасць таго агенцтва, справу Плайя Гірон, інцыдэнты з У-2... Джон Кенэдзі дзейнічаў дзеля мірнага ўладкавання з Кастрам і цэлым камуністычным светам. Ён думаў над тым, каб у будучыні выступіць з В'етнама. Хацеў усё змяніць. Трэба было яго ліквідаваць». (а-ся)

НА БЛІЗКІМ УСХОДЗЕ

Узрастаючыя правакацыі Ізраіля пераконваюць апінію арабскіх краін, што адзіным шляхам вызвалення захопленых земляў з'яўляецца збройная барацьба.

Чвэрць стагоддзя назад

Не ўсё аднак ішло гладка. У канцы лістапада даведаліся мы, што ў Нурэцкіх лясах, на паграніччы сённяшніх Гайнаўскага і Сямяціцкага паветаў, дзейнічае пад камандваннем сяржанта Якуба Канстанцінавіча Калеснікава (загінуў у чэрвені 1944 г. каля вёскі Такары) партызанскі атрад імя Чкалава. Дайшлі да нас таксама звесткі, што ў гэтых жа лясах ёсць і невядомыя нам польскія партызаны. Я не меў тады паняцця ні аб Арміі краёвай, ні аб Нарадовых сілах збройных. Вырашылі мы наладзіць сувязь з гэтымі атрадамі. Хацеў ісці на сувязь я, але Нячаеў катэгарычна заявіў:

— Ты не пойдзеш, у цябе іншае заданне: Бельск—Беласток.

Вырашылі: пойдзе лейтэнант Новікаў і мясцовы партызан Мікалай Раманюк. Вызначылі Раманюка таму, што звесткі аб атрадах атрыманы былі ад яго сваяка, які жыў на хутары Харашчэва. Яго ноччу наведвалі і польскія і савецкія партызаны. Жыў ён пад лесам.

Я рушыў у напрамку Бельска другога снежня. У Бельск я не паехаў, было вельмі рызыкоўна, маглі мяне ў кожную хвіліну пазнаць. З заданнем да Барташука выслаў я даверанага сувязнога Алеся Мусько з Дубна. Трэцяга снежня 1943 г. у напрамку Харашчэва вырушылі Новікаў і Раманюк. На світанні пятага снежня дайшлі яны да вызначанага хутара. Гэтага ж дня вечарам вывелі іх з хутара. Праўдападобна, была гэта баёўка НСЗ. Яна адабрала нашым аўтаматы, раздзела іх да бялізны і расстраляла пад клуняй. Там і былі закапаны. Шукалі дружбы — знайшлі смерць.

Целы іх ноччу былі перавезены ў вёску Шашылы і пахаваны на мясцовым могільніку. Упершыню атрад наш пагрузіўся ў жалобу.

Чацвёртага снежня 1943 года пасля абеду высокі пахілены мужчына выйшаў з Бельска і накіраваўся ў бок вёскі Аўгустова. Калі адышоў ён ад горада нейкіх паўкіламетра, з Бельска выйшаў другі мужчына. Ішоў ён за першым. Праз гадзіну першы мужчына ўвайшоў у вёску Аўгустова, прайшоў праз яе амаль у канец, агледзеўся, павярнуў на панадворак і ўвайшоў у хату. Другі дайшоў да паловы вёскі, дзе стаяла крама, увайшоў у краму, купіў пачку папяросаў «Бяля», хвіліну пагутарыў з прадаўшчыком, потым выйшаў і паволі пайшоў назад у напрамку Бельска.

Рыгор Бусловіч, жыхар вёскі Аўгустова, сядзеў у сваёй хаце за сталом і вострым нажом драбнютка рэзаў скручанае ў рулон лісце тытуню. Нехта пастукаў у дзверы.

— Калі ласка! — адказаў.

У пакой увайшоў высокі пахілены мужчына.

— Здравствуйте! — прывітаўся з гаспадаром.

— Здраствуйце, — адказаў гаспадар.

— Ці тут жыве таварыш Бусловіч? — спытаўся незнаёмы. — Я — Косця, прыходжу ад Данілы з Бельска, хацеў бы сустрэцца з маім сваяком.

— Калі ласка, праходзьце ў другі пакой.

Увайшоў. Я ўстаў, каб яго прывітаць.

— Широка страна моя родная, а друзья везде, — сказаў Косця.

— В ней так вольно дышет человек, — адказаў я. Быў гэта ўмоўлены знак.

З Косцем правёў я даўжэйшую размову. Называўся ён Канстанцін Крыўцоў. Меў вышэйшую адукацыю і чын камісара батальёна. Служыў у палітупраўленні арміі, якою камандваў генерал Уласаў. Пасля здрады Уласава ўцёк з транспарту, які ішоў на захад і апынуўся ў Бельску. Хварэў на туберкулёз, не мог ісці ў лес. Як мог, на ўласную руку, шкодзіў немцам. Шукаў кантактаў з падполлем, але не мог натрапіць на нейкі след. Анну Забалотную сустрэў, як тая выйшла з турмы. Яна таксама была без кантактаў. З увагі на хваробу не мог працаваць. Утрымлівала яго Забалотная, якая жыла з часовай працы, прыбіраючы чужыя кватэры. У сапраўднасці абое жылі з міласціны.

Косця ахвотна згадзіўся супрацоўнічаць з намі. Я перадаў яму на ўтрыманне пэўную суму нямецкіх марак і адпаведнае даручэнне ў справе Фалькоўскай і гестапаўца Віта.

Чалавекам, які ішоў за Косцем, быў Аляксандр Баравой. Ён атрымаў заданне ад Барташука сачыць за Косцем аж да вёскі Аўгустова.

Атрад імя Пархоменкі разгортваў сваю дзейнасць. Спаліў будынкі маёнтка Кнарыды, які адміністравалі немцы, зрэзаў дзесяткі тэлефанічных слупоў паміж Кляшчэлямі і Мілейчыцамі. Ад-

ТРЫБУНА чытачоў

ПІШАМ УСПАМІНЫ

Жывем 50 год пасля Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі. Яшчэ за паўстагоддзя нас ужо не будзе. А нашае месца зоймуць тыя, што цяпер з'яўляюцца пацехамі сваіх бацькоў. Усё менш застаецца 80—90-гадовых, якія памятаюць сумныя гады царызму, ганебнае заканчэнне вайны з Японіяй, няўдачную рэвалюцыю 1905 года, а таксама вайну з немцамі ў 14-цатым годзе і нават апошнюю вайну, якая закончылася поўнай капітуляцыяй Германіі.

Праз прызму гіганцкага будаўніцтва народнай Польшчы, яе буйнага палітычнага, сацыяльнага, культурнага і гаспадарчага жыцця, мы як бы не заўважаем той аграмаднай розніцы паміж калішнім і цяперашнім. Возьмем прыклад жыцця ў вёсцы: я добра памятаю, калі зямлю аралі дзеравянымі сохамі. Не было вазоў на жалезных колах, не гаворачы ўжо аб гумавіках. Не было касярак, малацілак, камбайнаў. Шмат чаго можна знайсці ў літаратуры, але было б вельмі добра, каб самі сяляне пісалі свае ўспаміны з перажытага. Цяпер яшчэ амаль у кожнай вёсцы можна знайсці старога чалавека, які калі б апісаў сваё жыццё, даў бы цікавы вобраз перамен. Трэба, па-мойму, толькі абудзіцца з драмоты, у якой часта старэйшыя людзі знаходзяцца. Мне здаецца, што ініцыятыву павінна падаць рэдакцыя «Нівы», а далейшую працу ў тым жа напрамку прымуць на сябе ўсе вясковыя арганізацыі. Верце мне, гэта варта захаду.

Нестар Перавой

Ад рэдакцыі:

Апублікаванне гэтага пісьма з'яўляецца нашай падтрымкай ініцыятывы Н. Перавоя. Чакаем ўспамінаў, дзённікаў. Пісаць ёсць аб чым.

НОВЫ ГУРТОК

7 снежня моладзь вёскі Катлы арганізавала гурток Саюза сялянскай моладзі. На сход прыехаў прадстаўнік павятовага бельскага аддзела Саюза сялянскай моладзі.

У вёсцы моладзі ёсць многа. Большасць з іх вучыцца ў сярэдніх школах. Некаторыя ўжо закончылі сярэднія школы і на працу даязджаюць. Імкненне вучыцца — гэта характэрная рыса моладзі з вёскі Катлы. За дзесяць гадоў з пачатковай школы ў Катлах толькі тры вучні засталіся дома, на гаспадарцы. Але і тыя скончылі сельскагаспадарчыя курсы.

На арганізацыйным сходзе ССМ у гурток уступіла трынаццаць асоб. У праўленне гуртка моладзь выбрала Мікалая Сахарчука, Мікалая Пацэвіча і Аляксея Навумчука. Хлопцы гэтыя карыстаюцца ў асяроддзі пашанай як культурныя і працавітыя.

К. С.
Катлы

крытых баёў з немцамі пазбягаў, было гэта ў нашым інтарэсе.

У часе пабыўкі ў Бельску даведаўся я ад Барташука, што ў акалічных вёсках скрываецца пятнаццаціасабовая група савецкіх палонных. Быў пачатак зімы, скрывацца было штораз цяжэй. Я параіў Барташуку паклапаціцца, каб да гэтых людзей дайшла вестка, што ў раёне Боцек дзейнічае нейкі партызанскі атрад, што звязацца з ім можна праз жыхароў Нурца, Шашыл і Снежак, што могуць нейкі час хавацца ў аколіцах Волькі, на багнах, дзе шмат стагоў. Папрасіў я таксама Барташука, каб выявіў і перадаў нам прозвішчы правадыроў гэтай групы.

Даслоўна праз два дні пасля майго вяртання з Бельска ў Тарлецкіх у Дубне была ўжо інфармацыя аб гэтай групе з далучаным спіскам прозвішчаў. А на трэці дзень на багнах з'явілася група. Вырашылі мы ўключыць іх у атрад імя Пархоменкі: у зямлянцы было дастаткова месца. Атрад павялічыўся да дваццаці сямі асоб. Сярод новапрынятых былі два савецкія афіцэры. Абое сапёры. Адзін з іх называўся Іван Целяхаў.

Пад іх кіраўніцтвам арганізавалі мы дыверсійную групу. Снарадаў і мін было ў аколіцы поўна.

Неўзабаве нямецкі цягнік пайшоў пад адхон.

Ян Анацік

ЛІКВІДУЕЦЦА ХМЫЗНЯК

У адлегласці двух кіламетраў ад вёскі Дубічы Царкоўныя ёсць урочышча Жалудок, дзе такія зараслі, што «камар носа не ўсадзіць». Гэтыя хмызнякі -зараслі займаюць 33 гектары. Для вёскі дагэтуль гэты Жалудок амаль ніякай карысці не даваў. У карчах ніхто не пас кароў ці авечак, таму што там гушчар, а месцамі балота.

Нядаўна ў вёсцы адбыўся сход, на якім старшыня мясцовага прэзідыума ГРН Мікалай Чыквін падсунуў жыхарам вёскі думку аб гэтым, каб гэты Жалудок цалкам выкарчаваць і на другое лета тут правясці меліярацыю, а пасля выараць трактарамі, засеяць травой, а пазней гэтых жа 33 га падзяліць паміж гаспадарамі вёскі. Усе прысутныя на сходзе горача падтрымалі ініцыятыву старшыні і адразу была выбрана камісія ў гэтай справе, якая мела б наглядаць за работай, а таксама запісваць прысутнасць кожнага гаспадара ў карчаванні.

І вось ужо каля месяца часу работа кіпіць у Жалудку. Штодзень сюды прыязджае да працы каля 40—50 фурманак. Выкарчаванае дрэва кожны збірае сабе. І хутка ўжо месца гэта будзе выкарчавана цалкам, і вёска за нейкі час будзе намнога багацейшая сенам.

М. Панфілюк
Дубічы Царкоўныя

Весткі з Патокі

ГРАМАДСКАЯ ДАПАМОГА

Вялікую дапамогу пакрыўджаным лёсам людзям прыносіць камітэт грамадскай дапамогі. Дапамога гэтая праяўляецца ў бясплатных прыдзелах адзежы, абутку і харчоў. На пачатку снежня такую дапамогу атрымаў грамадзянін з вёскі Патока Іван Кананчук. Атрымаў ён касцюм, якога ніколі ў жыцці не меў. Вартасць гэтай аднаразовай грамадскай дапамогі перавысіла 2000 зл.

ПАЛЯВАННЕ

Адно з уданых паляванняў адбылося на пачатку снежня на палях вёскі Патока ў Беластоцкім павеце. Прынялі ў ім удзел 15 паляўнічых. Застрэлілі тады 97 зайцаў. Рэкардзістам палявання аказаўся жыхар вёскі Жыўкова Васіль Вайткоўскі, які застрэліў 10 зайцаў.

Мікола Краўчук
Патока

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка!

Маю 20 год. Жыву на вёсцы пры бацьках. Даязджаю да працы ў горад.

Аднойчы, будучы на забаве ў сваёй вёсцы, я пазнаёмілася з Алікам з суседняй вёскі. Мы танцавалі з ім цэлы вечар. Пад канец забавы я сказала Аліку, што выйду на некалькі хвілін і вярнуся. Я выйшла і хуценька пабегла дамоў. Зрабіла гэта таму, што мне Алік не падабаўся. Праз тыдзень я атрымала ад яго пісьмо, якое мяне вельмі здзівіла. Алік пісаў, што адрас падаў яму сябар з нашай вёскі, у якога быў у той вечар у гасцях. Піша, што я яму вельмі спадабалася, што хацеў бы са мной бліжэй пазнаёміцца і што прыедзе ў нашую вёску зноў, каб адведаць мяне. Просіць, каб я яму адпісала.

Парай, дарагое Сэрцайка, ці напісаць пісьмо, ці нават не зазарочваць сабе галавы. Бо мне ж Алік зусім не падабаецца і не магу сабе ўявіць нашага сяброўства. А мо пачакаць пару год, мо знойдзецца такі, якога пакахаю?

Лілька

Дарагая Лілька! Веру, што яшчэ сустрэнеш хлапца, якога пакахаеш. Таму не варта спяшацца, не варта заварочваць галаву хлопцу і ашукваць яго. Таму раю табе або зусім не адпісваць — гэта Алік зразумее як адказ, што «не», або адпісаць і выявіць яму праўду. Толькі пісьмо такое павінна быць ветлівае і далікатнае. Гэта вельмі важна і для цябе і для яго.

Сэрцайка

БЯЗДУШНЫ КАНДУКТАР

Гэта было 3 снежня г. г. Едучы ПКС-ам а гадзіне сёмай з Нараўкі да Гайнаўкі, я была сведкам вось якой сцэнкі.

На прыпынку ў вёсцы Скупава ПКС затрымаўся. Было там толькі трох чалавек. Кандуктар заявіў, што забярэ асоб толькі з месячнымі білетамі. Падышла да яго жанчына з пісулькай у руках і просіць, каб яе таксама забраў, таму што яна едзе ў грамадскіх справах на пасяджэнне прэзідыума адной з арганізацый. Кандуктар, пхаючы яе ў грудзі, кажа: «Што мне да таго, што ты маеш павестку на нейкае там пасяджэнне?» Жанчына была даволі ўпартая і стаяла на сваім. «Я мушу ехаць», — цвёрда гаварыла яна. Са злосцю і крыкам упусціў кандуктар яе ў ПКС. Яна села, бо былі яшчэ вольныя месцы. А ён прадаўжаў яе спавядаць за тое, што яна сабе спала і не хацела ехаць рана ПКС-ам у 5 гадзін, а ён ужо ад трэцяй на нагах і мусіць ездзіць. Калі яна атрымала білет, то ўжо адважней сказала: «За тое, што вы рана ўстаеце, вам плацяць. А мне за грамадскую працу ніхто не плаціць».

На наступных прыпынках увайшло шмат вучняў, але яны пайшлі ў канец аўтобуса да сваіх сяброў і там стаялі. А спераду былі вольныя месцы.

Я сядзела і абдумвала гэту справу.

Гэтая жанчына працуе грамадска. Едзе ў справах свайго асяроддзя і мусіць страціць на гэта цэлы дзень. Яна не па сваёй справе ж едзе. Дзіўна, што ёсць у нас людзі такія бяздушныя, людзі, якія зусім не разумеюць жыцця і патрэб. І як дрэнна, што гэтакія людзі спатыкаюцца сярод кандуктараў.

Крапіўка
з-пад Нараўкі

З жыцця школы ў Леўках

УРАТАВАЛІ ЦЯГНІК

28 кастрычніка вучні пачатковай школы ў Леўках (Бельскі павет) заўважылі на чыгунцы шчыліну ў рэйцы. Вырашылі як найхутчэй паведаміць дзяжурнага руху на станцыі ў Леўках. Часу было вельмі мала. За некалькі мінут меў праязджаць цягнік. Адны асталіся пры рэйцы, а другія, колькі хапіла сілы, пабеглі да дзяжурнага руху.

«А можа ён паспее папярэдзіць тэлефанічна на суседні прыпынак», думалі вучні. Але было ўжо позна. Было ўжо відаць, што цягнік едзе. Вучні, якія былі пры трэснутай рэйцы, паздымалі вопраткі і пачалі ёю махаць і крычаць аб небяспецы. Але машыніст не рэагаваў на сігналы дзяцей. І толькі тады, калі ўбачыў бягучага разам са школьнікамі дзяжурнага руху, затрымаў цягнік перад самай папсаванай рэйкай. Так школьнікі з Левак уратавалі цягнік ад катастрофы, уратавалі людзей, якія ехалі ў гэтым цягніку. Было гэто 28 кастрычніка 1968 года.

СПАТКАННЕ З ПАЭТАМ

На пачатку снежня школьнікі з Левак спаткаліся з паэтам Віктарам Шведам. Чытаў ён вучням свае вершы. Многія дзеці ў гэты дзень набылі кніжачку твораў паэта «Жыццёвыя сцежкі».

ДЗЕНЬ ШАХЦЁРА

Дзень шахцёра ў школе ў Леўках адзначаўся акадэміяй і дэкламацыяй вершаў, прысвечаных гэтаму святу. Школа выслала да шахцёраў Шлёнска віншавальны ліст.

Ялянта Часноўская
Леўкі

ПРЫСЯГА

Ад гэтага навучальнага года ўсе першакласнікі ў ліцэях складаюць прысягу на вернасць айчыне і абавязваюцца добра выконваць абавязкі вучняў сярэдняй школы.

Першага снежня ў агульнаадукацыйным ліцэі імя Тадэуша Касцюшкі ў Бельску Падляшскім адбылася вялікая ўрачыстасць. Усе 121 вучняў, якія ў гэтым навучальным годзе распачалі вучобу, складалі прысягу. Прысягу прымаў найстарэйшы настаўнік Віктар Баброўскі. На гэтую ўрачыстасць былі запрошаны таксама бацькі школьнікаў. Мастацкая частка, падрыхтаваная з нагоды першага такога школьнага свята, усім вельмі спадабалася. Выступалі дэкламатары і школьны хор.

Ч. І.
Бельск Падляшскі

ЗЛАДЗЕІ

Вучні з вёсак Скупава, Бярнацкі Мост і Барысаўка, якія вучацца ў сярэдніх школах у Гайнаўцы, да прыстанка Гнілец едуць веласіпедамі. Там ставяць іх на падворку аднаго гаспадара, а да Гайнаўкі едуць цягніком. І вось бяда! Часта прыходзіцца цягнуць веласіпед некалькі кіламетраў да дому. А вось што за прычына. Невядомы «хтосьці» падбірае часткі ад веласіпедаў, папросту, крадзе. Амаль кожны вучань пакрыўджаны. Паадкручваны дынамкі, ліхтары, званкі, а што ўжо гаварыць пра помпкі і ключы, якія гінуць заўсёды. Гэтыя вучні часта і вечарам вяртаюцца са школы і няма святла, а трэба ехаць лесам некалькі кіламетраў. Новае святло купляць не аплочваецца, бо толькі на некалькі дзён, пакуль не ўкрадуць. Трэба даўно ўжо, каб гэтай справай зацікавілася міліцыя і пакарала зладзеяў.

Крапіўка
з-пад Нараўкі

КІНО

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Кляшчэлі

„Wielki skok" (franc.), 31.XII—1.I. „Żenia, Żenieczka, katiusza" (radz.), 2—3.I. „Paryż — Warszawa bez wizy" (polski), 4—5.I.

Дубіны

„Byłam głupią dziewczyną" (węgierski), „Przed wojną" (jugosł.). 4—5.I.

Нараўка

„Sobótki" (polski), „Ach ci młodzi" (węgierski), 1—5.I.

Нарва

„Sabrina" (USA), „Największe widowisko świata" (USA), 1—5.I.

Чыжы

„Droga nad morzem" (bułg.), „Faraon" (polski), 1—5.I.

Дубічы Царкоўныя

„Jak się masz Vero" (węgierski), „Pamiętnik pani doktór" (franc.), 1—5.I.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі

„Poranki młodości" (radz.), „Rok Franka W." (polski). 1—5.I.

Орля

„Mój przyjaciel Delfin" (USA), „Mocne uderzenie" (polski) 1—5.I.

Райск

„Ja twój syn" (czeski), „Życie zamku" (franc.), 1—5.I.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок

„Jak pozbyć się Helenki" (czeski), 31.XII—1.I. „Paryż — Warszawa bez wizy" (polski), 2—3.I. „Zemsta OAS" (franc.), 4—5.

Міхалова

„Partyzant z Lelejskiej góry" (jugosł.), 31.XII—1.I. „Zemsta OAS" (franc.), 2—3.I. „Ostatni po Bogu" (polski) 4—5.I.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі

„Niewidzialny batalion" (jugosł.), 31.XII—1.I. „Gra uczuć" (hiszpański), 2—3.I. „Hrabina Cosel" (polski), 4—5.I.

Шудзялава

„Skarb bizantyjskiego kupca" (czeski), „Szkoła grzeszników" (czeski), 1—5.I.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Сухаволя

„Gdzie jest generał" (polski), „Hasło Korn" (polski), 1—5.I.

Новы Двор

„BS-38-15" (NRD), „Zaufaj mi Anno" (bułg.) 4—5.I.

Ліпск

„Niespokoje wychowanka Torlesa" (NRF), „Walizka z milionami" (franc.), 4—5.I.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 2-10-33, centrala 2-32-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23. Nr konta PKO I-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP; Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA.

B.Z.Graf. G-1 NAKŁAD 6571

ЧАМУ ВЕЦЕР НЕ ЎМЕЕ ІГРАЦЬ

Каля дзвярэй адной хаты чуліся чароўныя гукі. Вецер, які з часу свайго з'яўлення на свет быў надта цікаўны, прыляцеў сюды і ўбачыў, што нейкі хлопчык сядзіць на парозе і іграе на доўгай тоненькай трубачцы.

— Што ты робіш? — спытаў вецер.

— Іграю, — адказаў хлопчык.

— А што гэта ў цябе ў руках?

— Жалейка.

Вецер закруціўся, агледзеў як мае быць жалейку і зноў запытаў:

— А як ты іграеш?

— Ці ты не бачыш? Дзьму і іграю.

— Ха, а чаму я цэлымі днямі дзьму, а ў мяне не выходзіць так, як у цябе?

— Не ўмееш — таму! — адказаў хлопчык.

Вецер са злосці ўзвіўся ўверх і апынуўся на страсе. Тут была труба значна большая за тую што ў хлопчыка. Вецер абвіўся вакол яе і гэтак моцна пачаў дзьмуць, што аж хата задрыжала.

Але, прыслухаўшыся, ён зразумеў, што ў яго нічога не атрымліваецца, і зляцеў уніз.

— Навучы мяне іграць! — пачаў прасіць ён хлопчыка.

Хлопчык зірнуў на яго і пацісну плячыма:

— Не магу!

— Чаму? Я ўмею дзьмуць нават лепш за цябе!

— Яно так, але справа не толькі ў гэтым. Трэба мець яшчэ сэрца.

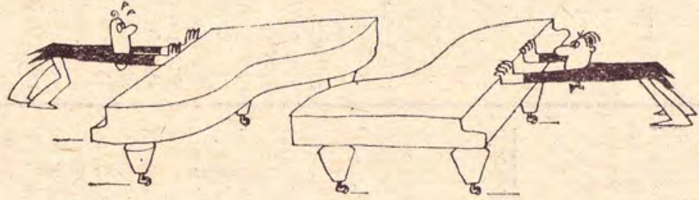
Вецер яму не паверыў і вырашыў навучыцца іграць самастойна. Таму і па сённяшні дзень лятае ён ад коміна да коміна, ад трубы да трубы і дзьме ў іх з усёй сілы. Але музыкі так і не атрымліваецца.

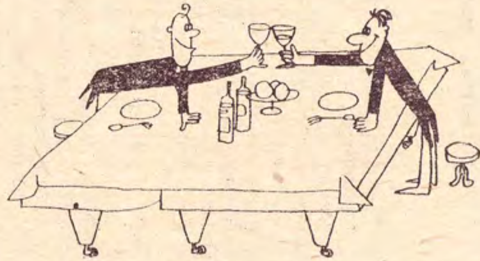
А. Міхайлаў

Паляўнічага я адпусціў, толькі зняў з яго скуру.

НІЎКА

ФАРТЭПІЯННЫ ДУЭТ

ТОЛЬКІ...

— Я бяру гэту хустку. Толькі, калі яна не спадабаецца жонцы, ці можна будзе абмяняць на другую?

— Канечне.

— А колькі разоў?

АКАЗВАЕЦЦА, ВЕДАЕ

— Дзеці, — сказала настаўніца, — у кнізе побач з імем Гёте стаіць лічба (1749—1832). Што гэта азначае?

Ганс падымае руку.

— Я ведаю. Гэта нумар яго тэлефона.

ХТО

На вакзале ў перапоўнены аўтобус спрабуе ўлезці яшчэ адзін чалавек.

— Асцярожна! — крычаць пасажыры. — Ніўжо вы не бачыце, што болей няма месца! Хто вы такі, каб тут піхацца?

— Я... шафёр.

ДЗЯЛІЛІ

Вяртаецца муж позна ноччу з палявання. Жонка кажа:

— Дзе гэта цябе так пакалечылі? Увесь твар у сіняках.

— Не палохайся, гэта мы з Раманам зайца дзялілі.

ЧАМУ

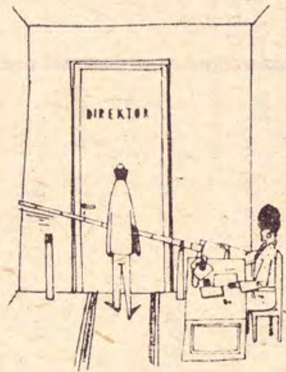
Жонка: — Не разумею, чаму доктар забараніў мне гатаваць страву?

Муж: — Можа ён клапоціцца аб маім здароўі?

СУСРЭЧА

З аднаго пісьма:

«Прабач, што я не магу сустрэць цябе, мілы дзядзька, на вакзале. Прыйдзе мая жонка. Каб яна пазнала цябе, трымай у левай руцэ парася альбо хоць гуся...»

Без слоў.

Гумар з барадою

АДВАКАТ І МУЖЫК

Адзін мужык вылаяў і прыбіў да паўсмерці нейкага чалавека. Прыйшла павестка ад міравога, каб явіўся на суд. Бачыць мужык, што будзе дрэнна, ідзе да адваката і просіць яго, каб навучыў, як тут выкруціцца. Адвакат і кажа: «Прыкінься дурнем: як запытаецца міравы, ты і кажы: «Ну дык што?», як другі раз запытаецца: — «А яшчэ што?» Мужык так і зрабіў. Яўляецца на суд, яго міравы і пытае:

— Ты такі та а такі та?

— Ну дык што ж?

— Тебя обвиняют в изувечении такого а такого та.

— Ну, а яшчэ што?

— Дурак, отвечай на вопросы.

— Ну дык што?

Парашылі, што ён дурань, і пусцілі. Спатыкае яго адвакат:

— Ну, бачыш, як я табе памог?

— Ну дык што?

— А варта б за навуку што-кольвечы даць.

— А яшчэ што?

— Як што, ты павінен мне заплаціць.

— Ну дык што ж?

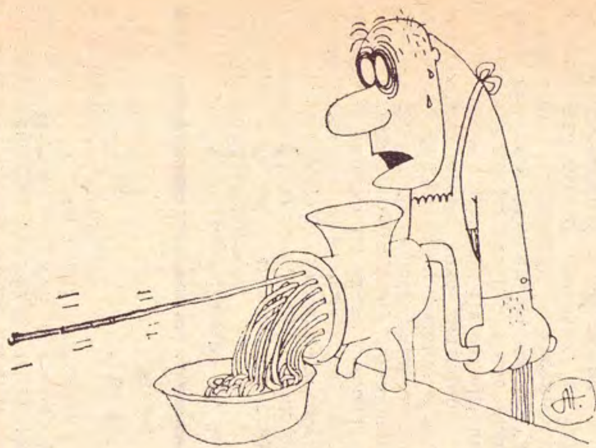
Адвакат плюнуў і пайшоў ад яго, а мужык ухмыляючыся вярнуўся дамоў.

АДЗІНЫ СПОСАБ

У апошнія тады свайго жыцця Сара Бернар здымала пакой на апошнім паверсе самага высокага будынка Парыжа. Аднойчы да артысткі прыйшоў адзін з паклоннікаў яе таленту. Цяжка дыхаючы пасля нялёгкай дарогі ўверх па лесвіцы, ён запытаў:

— Якога чорта ты забралася так высока?!

— Мой дарагі, — адказала Сара, — гэта адзіны спосаб, які ў мяне застаўся, каб прымусіць біцца хутчэй сэрца мужчыны.

З КОЖНЫМ РАЗАМ ГОРШ...

У цесным памяшканні тэрміновай фатаграфіі не павярнуцца. Тут робяць здымкі на дакументы. І тут жа іх выдаюць. Касірка і прымае, і выдае заказы.

— Выбірайце, якая ваша, — падае яна кучу здымкаў пажылому чалавеку.

Той доўга корпаецца ў той кучы і, знайшоўшы нешта падобнае на сябе, кажа сябру:

— Гэта, здаецца, я.

Яго месца займае наступны. Праз некаторы час ускрыквае:

— Мая! Але ж вуха... Дзе маё левае вуха?

— Дамалюеце, — крычыць наступны з чаргі. — Не затрымлівайце!

Месца мужчыны займае пажылая жанчына.

— Горш, чым у той раз, — кажа яна, знайшоўшы сваю фатаграфію. — Трэці раз здымаюся і ўсё горш і горш.

— А калі вы першы раз здымаліся? — пытае падышоўшы фатограф.

— Гадоў з дзесяць.

— Дзесяць? Тады крыўдуйце на шарык, — абвёў ён круг пальцам.

— Які шарык?

— Зямны. Ён, на жаль, круціцца.

Леанід Прокша

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Ніны Марчук і Віктара Харытанюка з в. Цялушкі Бельскага павета змяшчаем польскую песню.

KIEDYŚMY WRACALI...

SŁOWA: MIROSŁAW ŁEBKOWSKI I STANISŁAW WERNER
MUZYKA: WITOLD RUDZIŃSKI

Kiedyśmy wracali z Berlina, z Berlina,
to wyszła nas powitać dziewczyna, dziewczyna,
i śmiechu było dużo i było trochę łez,
a w lufy automatów zatknęli chłopcy bez,
a w lufy automatów zatknęli chłopcy bez.

Kiedyśmy wracali strudzeni, strudzeni,
kłanialiśmy się drzewom i ziemi, i ziemi,
bo drzewa nas chroniły, koiły ogień ran,
a ziemia nasza ziemia życzliwa była nam,
a ziemia nasza ziemia życzliwa była nam.

Kiedyśmy wracali szosami, drogami,
to ciągle pieśń frontowa szła z nami, szła z nami,
płynęła siwą Oką, radośnie wiodła nas,
a szliśmy od zachodu ku bramom polskich miast,
ku bramom polskich miast.

Kiedyśmy wracali zwycięzcy, zwycięzcy,
to braliśmy dzieciaki na ręce, na ręce,
i w ciszy zawstydzonej zamierał nagle żart,
i głowy wiejskich dzieci tuliliśmy do warg,
i głowy wiejskich dzieci tuliliśmy do warg.

Gdy mój ojciec z wojny do ruin powrócił,
to znowu się na zachód odwrócił, odwrócił,
spalonym poszedł traktem, gdzie wczoraj chodził front,
aż schylił się nad pługiem i właśnie tu mój dom,
i właśnie tu mój dom.

КУРЁЗЫ

МІЛЬЯРДЫ НА АХОЎНІКАЎ

Згодна з падлікамі ўрада і прыватных дэтэктываў, за мінулы год амерыканскія прамыслоўцы страцілі толькі з-за крадзяжу маёмасці не менш двух мільярдаў долараў ды яшчэ столькі з-за пірацкага гандлю сакрэтамі. Каб неяк утрымаць страты на гэтым астранамічным узроўні, фірмам давялося наняць 176 тысяч ахоўнікаў — цэлую армію, на ўтрыманне якой выдаткавана яшчэ 1,3 мільярда долараў.

БАСЕЙН — АКВАРЫУМ

Сценкі гэтай кулі, у якую змяшчаецца дзве тысячы літраў вады, зроблены з празрыстага пластыку. Такі ўнікальны басейн зроблены у ЗША.

НЕЧАКАНАЕ ПАКАРАННЕ

У пастанове падатковага ўпраўлення Англіі значыцца: «Пенсіянерам, якія зрабілі злачынствы і прыгавораны да смяротнай кары, выплата пенсій аўтаматычна спыняецца».

Часам мы лічым неракананымі тых, каго нам удалося толькі ўгаварыць.